
NORGES BANKS REPRESENTANTSKAP RAPPORT FOR 2013

Dokument 9 (2013–2014)

REPRESENTANTSKAPET I NORGES BANK

RAPPORT FOR 2013

Dokument 9 (2013–2014)

TIL STORTINGET

Representantskapet i Noregs Bank er oppnemnt av Stortinget. Det skal føre tilsyn med drifta i sentralbanken og sjå til at reglane for verksemda blir følgde, inkludert forvaltninga av Statens pensjonsfond utland.

I 2013 har representantskapet hatt stor merksemd retta mot at det er etablert styrings-system og heilskapleg struktur for kontroll, revisjon og tilsyn i Noregs Bank.

I samsvar med føringar frå Stortinget legg representantskapet vesentleg vekt på å følgje kapitalforvaltninga både når det gjeld drifta av forvaltninga og etterlevinga av mandatet. Gjennom 2013 var det ein auke på meir enn 1200 milliardar kroner i forvaltning i Statens pensjonsfond utland og ein auke på 62 milliardar kroner i Noregs Banks valutareservar. Det er oppnådd særleg positive resultat i aksjeforvaltninga. Representantskapet har følgd spesielt med på rapportering om ansvarleg investeringsverksemd og rammeverket for og styringa av eigedomsporteføljen.

Når det gjeld andre område ved drifta i sentralbanken, har representantskapet særleg vore oppteke av sikkerheit og beredskap m.a. innanfor IKT og Noregs Bank si rolle ved handtering av finansiell stabilitet.

Representantskapet har behandla årsmeldinga for Noregs Bank og fastsett årsrekneskapen for 2013. Rapport frå Noregs Bank om forvaltninga av Statens pensjonsfond utland for 2013 er òg behandla. Når det gjeld meir utfyllande framstilling om verksemda i sentralbanken, blir det vist til desse rapportane.

Samansetjinga av representantskapet kan bli endra annakvart år, slik sentralbanklova fastset. Frå 1. januar 2014 blei fem nye medlemmer oppnemnde samtidig som fem medlemmer frå 2013 gjekk ut.

I sitt møte 20. mars 2014 vedtok representantskapet rapporten om tilsynet med Noregs Bank i 2013. Rapporten blir med dette lagd fram for Stortinget.

Oslo, 3. april 2014

Reidar Sandal
Leiar i Noregs Banks representantskap

INNHOOLD

1.	Sammendrag og hovedkonklusjon	6
	Kort sammendrag av rapporten	6
	Hovedkonklusjon for 2013	7
2.	Representantskapets gjennomføring av tilsyn	9
	Rolle og ansvar	9
	Representantskapets organisasjon	11
	Aktiviteter og ressursbruk i 2013	15
	Metodisk tilnærming for tilsynet	17
3.	Tilsyn med overordnet styring og kontroll i Norges Bank	21
	Norges Banks virksomhet og overordnet rammeverk	21
	Representantskapets generelle årlige tilsyn	22
	Særskilte saker og forhold ved tilsynet i 2013	24
4.	Tilsyn med sentralbankvirksomheten	27
	Styringsmodellen i sentralbankvirksomheten	27
	Representantskapets generelle årlige tilsyn	27
	Særskilte saker og forhold ved tilsynet i 2013	30
5.	Tilsyn med kapitalforvaltningen	31
	Styringsmodellen i Norges Bank Investment Management	31
	Representantskapets generelle årlige tilsyn	31
	Særskilte saker og forhold ved tilsynet i 2013	34
6.	Norges Banks budsjett og regnskap	37
	Budsjett- og regnskapsprosesser	37
	Norges Banks årsregnskap for 2013	37
	Oppfølging av ressursbruken	39
7.	Vurdering av hovedstyrets styring og kontroll	43
8.	Prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet	45
	Vedlegg	47
	Norges Banks representantskap 2014–2015	47
	Presentasjon av medlemmene i representantskapet	48
	Direktør i tilsynssekretariatet	51

KAPITTEL 1

SAMMENDRAG OG HOVEDKONKLUSJON

KORT SAMMENDRAG AV RAPPORTEN

Representantskapet i Norges Bank har i samsvar med sentralbankloven § 5 ført tilsyn med driften i Norges Bank og påsett at reglene for virksomheten er fulgt i 2013.

I tråd med sentralbankloven rapporterer representantskapet om hovedstyrets protokoller, tilsynet med Norges Bank og saker som hovedstyret har lagt fram.

Norges Bank er som sentralbank og forvalter av Statens pensjonsfond utland (SPU) gitt stor myndighet og tillit. Hovedstyret i Norges Bank har den utøvende og rådgivende myndigheten etter sentralbankloven. Det leder virksomheten og forvalter sentralbankens midler. Representantskapet fører tilsyn med at hovedstyret har tilfredsstillende styring av og kontroll med drift og etterlevelse av lover og retningslinjer for Norges Banks virksomhet. Videre vedtar representantskapet årlige budsjetter for Norges Banks drift og fastsetter årsregnskapet.

Det ble redegjort for prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet i rapporten til Stortinget for 2012, Dokument 9 (2012–2013). I finanskomiteens innstilling¹ til Stortinget ble momenter for tilsynet som åpenhet i ekstern rapportering, styringsrammeverk for eiendomsinvesteringer i SPU og fokus på ansvarlig investeringsvirksomhet særskilt bemerket. Disse temaene er omtalt i årets rapport.

Rapporten gir en oversikt over representantskapets aktiviteter, ressursbruk og metodiske tilnærming. Det redegjøres for tilsynet med hovedstyrets overordnede styring og kontroll samt tilsynet med sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen. Etterlevelse av rammeverket for Norges Bank har hatt høy oppmerksomhet.

Hovedstyrets protokoller er et viktig grunnlag for representantskapets tilsyn. Protokollene gir en oversikt over hovedstyrets saksomfang og er et utgangspunkt for å be om tilleggsinformasjon eller ytterligere redegjørelser. Mange av sakene som hovedstyret behandlet i 2013, er også oversendt representantskapet for behandling eller til

orientering. I tillegg har rapporter og redegjørelser fra tilsynssekretariatet og ekstern revisor vært behandlet.

I 2013 har det i Norges Bank vært særlig interesse for videreutviklingen av helhetlig virksomhetsrapportering som også omfatter operasjonell risikostyring. Oppfølgingen av arbeidet med etikk, sikkerhet og beredskap har hatt høy prioritet. Det samme gjelder sikkerhet ved bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Representantskapet har fulgt med på utviklingen av Norges Banks rolle i reguleringen av motsyklisk kapitalbuffer for bankene og sentralbankens utgivelse av en ny felles rapport om pengepolitikk og finansiell stabilitet.

Markedsverdien av Statens pensjonsfond utland passerte 5000 milliarder kroner i 2013. Totalresultatet av plasseringene var 980 milliarder kroner, som i hovedsak skyldes høy avkastning i aksjeforvaltningen og valutakursgevinster. Representantskapet følger regelmessig med på rapporteringen om forvaltningen av fondet spesielt rettet mot etterlevelse av mandat og retningslinjer fra Finansdepartementet. Saker om ansvarlig investeringsvirksomhet og oppbygging av eiendomsforvaltningen har hatt høy oppmerksomhet. Rammeverket for opprettelse av og tilsyn med datterselskaper i henhold til sentralbankloven er vurdert. Videre har en gjennomgått styringsrammeverket for skatt på eiendomsinvesteringer i SPU.

Representantskapet har behandlet hovedstyrets årsberetning og fastsatt årsregnskapet for Norges Bank for 2013. Årsregnskapet viser et overskudd for virksomheten på 53 359 millioner kroner. I henhold til fastsatte retningslinjer blir årets overskudd tilført kursreguleringsfondet.

For representantskapet er det viktig at Norges Bank er åpen om sin virksomhet innenfor fastsatte rammer. Det samme gjelder for representantskapets arbeid, og det er besluttet at protokoller fra møtene skal offentliggjøres framover.

¹ Innstilling fra finanskomiteen om rapport fra Norges Banks representantskap for 2012 (Innst. 439 S (2012–2013), jf. Dokument 9 (2012–2013))

HOVEDKONKLUSJON FOR 2013

Representantskapet har mottatt alle de opplysninger det har bedt om.

Hovedstyrets protokoller for 2013 er gjennomgått av representantskapet. Under behandlingen er det reist spørsmål til enkeltsaker, og sentralbanksjefen har gitt fyllestgjørende redegjørelser. Det er ikke protokollført særskilte merknader til hovedstyrets protokoller.

Etter representantskapets oppfatning har hovedstyret i 2013 utøvd en tilfredsstillende styring av og kontroll med Norges Banks virksomhet i samsvar med sentralbankloven, mandat og retningslinjer for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland samt forskrift om risikostyring og internkontroll i Norges Bank.

Hovedstyret har rapportert om problemstillinger og behov for styrket kontrollrammeverk og risikoreducerende tiltak på enkelte områder gjennom året. Representantskapet har god erfaring med at dette følges opp på en systematisk måte. Etter enkelte tilsynsgjennomganger har representantskapet eksplisitt bedt om oppfølging og tilbakemelding fra hovedstyrets side. I 2013 har dette blant annet vært knyttet til ansvarlig investeringsvirksomhet, styring av eiendomsforvaltning, skattemessige forhold i forvaltningen og risikostyring i aktiv forvaltning.

Det er ikke avdekket forhold gjennom tilsynet som gir grunnlag for særskilte merknader etter sentralbankloven.

Representantskapet har vedtatt Norges Banks budsjett og fastsatt årsregnskapet for 2013. Det var ingen merknader til ressursbruken.

4. rekke: Ingebrigt S. Sørfonn, Peter Meidell og Paul Birger Torgnes
3. rekke: Vidar Bjørnstad, Randi Øverland, Morten Lund, Tormod Andreassen og Toril Hovdenak
2. rekke: Frank Sve, Synnøve Søndergaard og Runbjørg Bremset Hansen
1. rekke: Iver Nordseth, Reidar Sandal, André Støylen og Eva Karin Gråberg

KAPITTEL 2

REPRESENTANTSKAPETS GJENNOMFØRING AV TILSYN

Etter Grunnloven § 75c tilkommer det Stortinget "(...) at føre Opsyn over Rigets Pengevæsen". Oppgaven ivaretas blant annet gjennom Norges Banks representantskap, som er oppnevnt av Stortinget.

Norges Bank forvalter store verdier og utfører viktige samfunnsoppgaver innenfor rammene av sentralbankloven og Finansdepartementets mandat for forvaltningen av SPU gitt i medhold av lov om Statens pensjonsfond. Representantskapet har som Stortingets tilsyns- og kontrollorgan et overordnet ansvar for å følge opp at virksomheten utøves innenfor fastsatte rammer.

ROLLE OG ANSVAR

Norges Banks virksomhet er regulert av sentralbankloven². Hovedoppgaven for representantskapet følger av lovens § 5:

«Representantskapet skal føre tilsyn med bankens drift og at reglene for bankens virksomhet blir fulgt. Representantskapet skal herunder føre tilsyn med at hovedstyret har tilfredsstillende styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet, og med at det er etablert hensiktsmessige rutiner for å sikre at bankens virksomhet utøves i henhold til lov, avtaler, vedtak og rammeverk for øvrig. Tilsynet omfatter ikke hovedstyrets utøvelse av skjønnsmyndighet etter loven. Representantskapet har rett til innsyn i alle bankens anliggender og kan foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for sine oppgaver etter loven. Representantskapet skal ha et sekretariat.»

Norges Bank er et eget rettssubjekt, som eies av staten³. Den kan sette i verk tiltak som er vanlige eller naturlige for en sentralbank. Virksomheten skal utøves i samsvar med de økonomisk-politiske retningslinjer som er fastlagt av statsmyndighetene, og med de internasjonale forpliktelser landet er bundet av. Norges Bank har ansvaret for å fastsette styringsrenten og holde inflasjonen lav og stabil, fremme et effektivt betalingsystem og yte lån til bankene. Sentralbanken er bankenes bank og långiver i siste instans.

Etter lov om Statens pensjonsfond § 2 forvaltes fondet av Finansdepartementet. Fondet består av Statens pensjonsfond utland (SPU) og Statens pensjonsfond Norge (SPN). SPU plasseres som innskudd på konto i Norges Bank. Norges Bank skal i eget navn videreplassere dette innskuddet i finansielle instrumenter og kontantinnskudd denominert i utenlandsk valuta. Forvaltningen gjennomføres etter nærmere regler fastsatt av departementet i mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Hovedstyret har ansvaret for å påse at fondets retningslinjer overholdes. Representantskapets tilsynsrolle etter sentralbankloven omfatter alle oppgaver som er lagt til Norges Bank.

Norges Banks pensjonskasse yter pensjoner til medlemmene og andre pensjonsberettigede i Norges Bank. Pensjonskassen er en selvstendig juridisk person med egen regnskapsføring og eget styre. Den står under tilsyn av Finanstilsynet. Representantskapet fastsetter vedtekter og velger revisor.

Sentralbankloven § 5 regulerer flere oppgaver for representantskapet som valg av revisor, fastsettelse av årsregnskap og vedtak om budsjett.

Representantskapet kan godkjenne opprettelse av selskaper, jf. lovens § 8a om egne foretak: *«Representantskapet kan etter forslag fra hovedstyret bestemme at produksjon av pengesedler og mynter eller annen forretningsmessig virksomhet som faller inn under denne loven, skal utøves av selskap som banken helt eller delvis eier. Hovedstyret representerer banken som eier i slike selskaper.»*

Representantskapet fører tilsyn med selskap som nevnt i første ledd, og har rett til å kreve de opplysninger fra selskapets daglige leder, styret og den valgte revisor som er nødvendige for tilsynet. I den utstrekning det er nødvendig, kan representantskapet selv foreta undersøkelser i selskapet. Representantskapet skal varsles for generalforsamlingen i selskapene og har rett til å være tilstede på generalforsamlingen.»

Videre er det bestemt at representantskapet avgir uttalelse om hovedstyrets protokoller, tilsynet med Norges Bank og saker som det forelegges av hovedstyret.

² Lov av 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven), sist endret 17. desember 2010. Representantskapets oppgaver er særskilt regulert i §§ 5, 7, 8a, 29, 30 og 30a.

³ Sentralbankloven § 2, fjerde ledd

FIGUR 1 UTDRAG FRA REPRESENTANTSKAPETS STRATEGI 2013–2015

Visjon og mål

Representantskapet ivaretar demokratisk innsyn og uavhengig kontroll, og bidrar til at Norges Bank og Statens pensjonsfond utland har høy tillit i samfunnet.

De primære målene som bidrar til denne visjonen er:

- Det skal være en bred oppfatning i Stortinget at representantskapet utøver et effektivt tilsyn med Norges Bank i tråd med mandat og forventninger.
- Representantskapet skal ha høy tillit i samfunnet.
- Det skal være en oppfatning i Norges Bank at representantskapet utfører oppgavene på en måte som bidrar til bankens måloppnåelse og renommé.
- Representantskapets medlemmer skal oppfatte arbeidet som effektivt og givende.

Grunnleggende forutsetninger

Ekstern rapportering og kommunikasjon fra representantskapet må være åpen og tydelig.

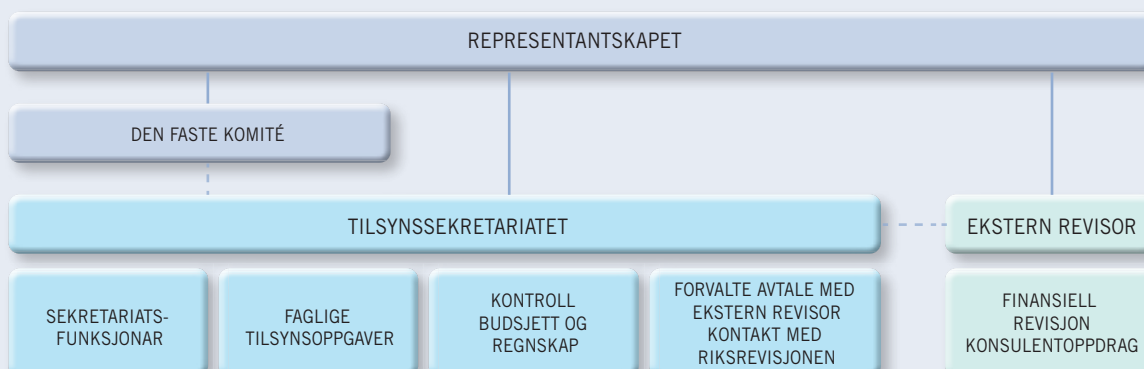
Medlemmene må ha god kunnskap om Norges Banks virksomhet og representantskapets rolle og en særlig oppmerksomhet rettet mot forvaltningen av Staten pensjonsfond utland.

Representantskapet må ha god tilgang til informasjon og opprettholde en åpen dialog med hovedstyret og ledelsen.

Representantskapet må ha tilgang på høy kompetanse i tilsynssekretariatet og hos ekstern revisor.

Møter og saksdokumenter må være hensiktsmessig og effektivt tilrettelagt.

FIGUR 2 REPRESENTANTSKAPETS SAMLEDE ORGANSIASJON

Etter sentralbankloven § 30 skal representantskapet «(...) minst én gang årlig legge fram for Stortinget sin uttalelse om hovedstyrets protokoller og tilsynet med banken, jf. § 5, fjerde ledd femte punktum. Gjenpart av uttalelsen sendes departementet⁴. Uttalelsen om tilsynet med banken skal minst inneholde:

1. en redegjørelse for hvordan tilsynet med banken har vært organisert,
2. en redegjørelse for gjennomførte tilsynsaktiviteter og representantskapets prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet,
3. en redegjørelse for tilsynet med bankens kapitalforvaltning,
4. representantskapets vurdering av hovedstyrets styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet, jf. § 5 tredje ledd annet punktum,
5. en redegjørelse for representantskapets arbeid med vedtakelse av bankens budsjett og fastsettelse av regnskap, jf. § 5 fjerde ledd annet punktum,
6. eventuelle særlige merknader som tilsynet måtte gi grunnlag for.»

Det er redegjort for disse forholdene i rapporten.

REPRESENTANTSKAPETS ORGANISASJON

REPRESENTANTSKAPET

Representantskapet har femten medlemmer som velges av Stortinget for fire år. Det velges også personlige varamedlemmer. Stortingets valg av medlemmer til representantskapet fra 2014⁵ medførte tre gjenvalg og det ble oppnevnt fem nye medlemmer. Marianne Lie, Monica Salthella, Erland Vestli og Reidar Åsgård trådte ut. Tine Sundtoft ble utnevnt til statsråd i regjeringen Solberg i oktober 2013 og ba om å få fratre. Nye medlemmer fra 1. januar 2014 er Toril Hovdenak, Peter Meidell, Iver Nordseth, André Støylen og Paul Birger Torgnes.

Medlemmene har bred faglig bakgrunn og erfaring fra sentrale deler av norsk samfunnsliv, offentlig forvaltning og næringslivet. I vedlegg til rapporten vises en fullstendig oversikt over medlemmer og varamedlemmer i representantskapet for perioden 2014–2015 med de respektives funksjonstid og en kort omtale av relevant erfaringsbakgrunn.

I perioden 2012–2013 var Reidar Sandal leder og Frank Sve nestleder. Fra 2014 har Stortinget gjenvalgt Reidar Sandal som leder, og André Støylen er valgt som ny nestleder, begge med funksjonstid i to år.

For perioder over tre år fastsetter representantskapet strategi og handlingsplan for egne aktiviteter. Figur 1 viser utdrag fra representantskapets strategi for 2013–2015.

Representantskapets samlede organisasjon består også av Den faste komité, tilsynssekretariatet, valgt ekstern revisor og annen ekstern spisskompetanse, jf. figur 2 og beskrivelsene under.

DEN FASTE KOMITÉ

Den faste komité er et arbeidsutvalg blant representantskapets faste medlemmer som er opprettet i samsvar med sentralbankloven⁶. Komiteen er sammensatt av representantskapets leder, nestleder og tre øvrige medlemmer. Alle er valgt for to år. For perioden 2014–2015 består komiteen av Reidar Sandal (leder), André Støylen (nestleder), Toril Hovdenak, Frank Sve og Synnøve Søndergaard.

I perioden 2012–2013 har komiteen bestått av Reidar Sandal (leder), Frank Sve (nestleder), Runbjørg Bremset Hansen, Monica Salthella og Reidar Åsgård.

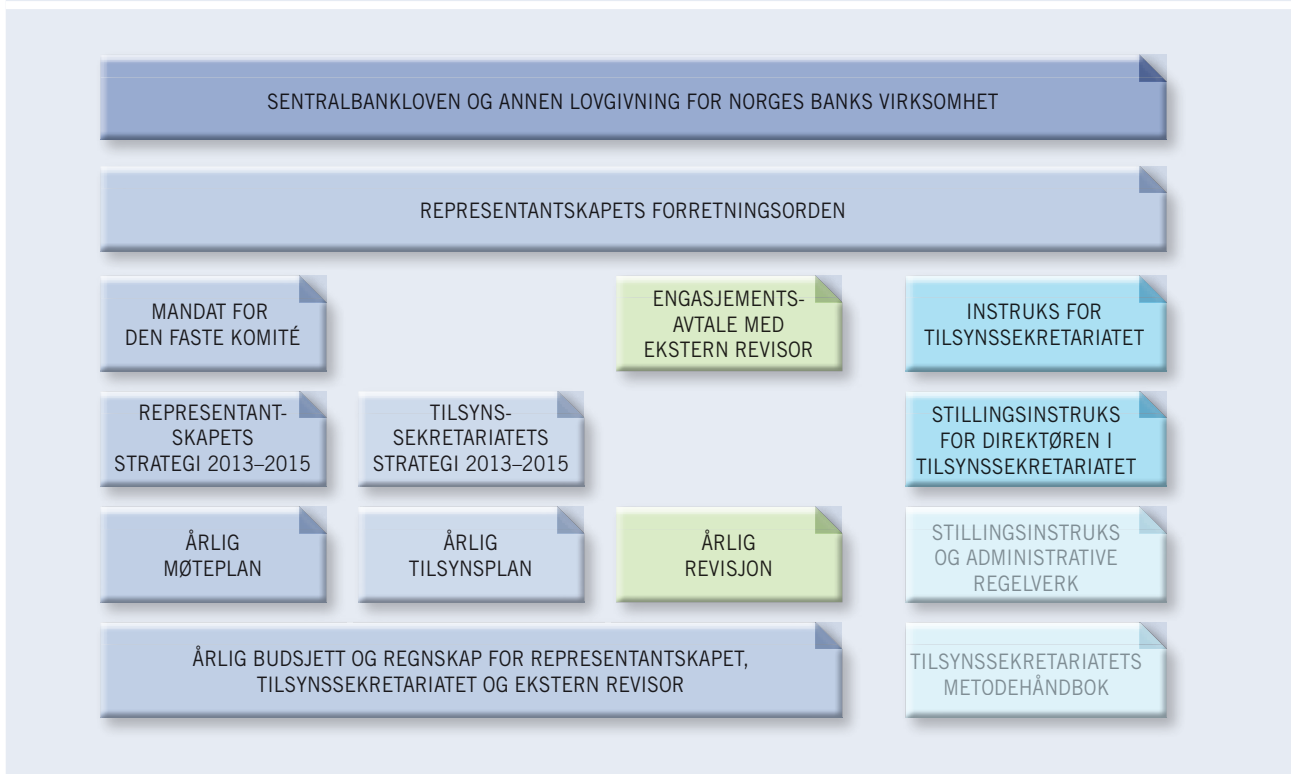
Representantskapet har fastsatt mandat for Den faste komité. Arbeidsoppgavene omfatter å forberede og avgi innstilling i saker som skal behandles av representantskapet. Komiteen har ingen beslutningsmyndighet.

⁴ Finansdepartementet

⁵ Innst. 56 S (2013–2014) Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Norges Banks representantskap og godtgjørelse for representantskapet og Den faste komité

⁶ Sentralbankloven § 7, fjerde ledd: «Representantskapet kan blant sine medlemmer oppnevne utvalg til å forberede saker for representantskapsbehandling.»

FIGUR 3 RAMMEVERK FOR REPRESENTANTSKAPETS ARBEID

TILSYNSSEKRETARIATET

Representantskapet har et sekretariat⁷ som utfører tilsynsoppgaver blant annet i ulike gjennomganger og utredninger. Det forbereder saker, bistår i gjennomføring av møtene og utfører øvrige sekretariatsfunksjoner for representantskapet. Tilsynssekretariatet er organisert faglig og administrativt uavhengig av hovedstyret og administrasjonen i Norges Bank. Arbeidet gjennomføres etter instruks, strategier, planer og budsjetter som er fastsatt av representantskapet.

Direktøren for tilsynssekretariatet er ansatt av representantskapet som også fastsetter stillingsinstruks og betingelser. Han er rådgiver for representantskapet og har ansvar for at organisering, utvikling og leveranser innfrir forventninger og vedtak i representantskapet. Direktøren ansetter også medarbeiderne i tilsynssekretariatet. Sekretariatet består av åtte ansatte (7,6 årsverk) inkludert direktør. Samlet er det bred faglig bakgrunn innenfor områdene revisjon, økonomistyring, finans, virksomhetsstyring og jus.

Tilsynssekretariatet forvalter avtalen med ekstern revisor og følger opp arbeidet gjennom året. Videre ivaretas funksjonen som koordinator i samarbeidet mellom Norges Bank, ekstern revisor og Riksrevisjonen. Tilsynssekretariatet skal bidra til at Riksrevisjonens innsynsrett i Norges Banks forvaltning av SPU ivaretas. Ekstern revisor eller andre med spisskompetanse kan gjennomføre uavhengige attestasjonsoppgaver eller bidra i gjennomganger som utføres under ledelse av tilsynssekretariatet.

EKSTERN REVISOR

Representantskapet har valgt Deloitte AS som Norges Banks eksterne revisor fra 2010, og det er inngått en engasjementsavtale for 6 år. Engasjementsavtalen omfatter revisjon av Norges Banks årsregnskap og rapportering om forvaltningen av SPU. Ekstern revisors årlige plan for den finansielle revisjonen legges fram for representantskapet.

Arbeidet til ekstern revisor er viktig for representantskapets tilsynsoppgaver, og det er løpende faglig kontakt mellom tilsynssekretariatet og Deloitte AS. Samspill og god kommunikasjon om vesentlige forhold for revisjon og tilsyn har høy prioritet.

Deloitte AS er også valgt som revisor for Norges Banks pensjonskasse og datterselskaper.

ANNEN EKSTERN SPISSKOMPETANSE

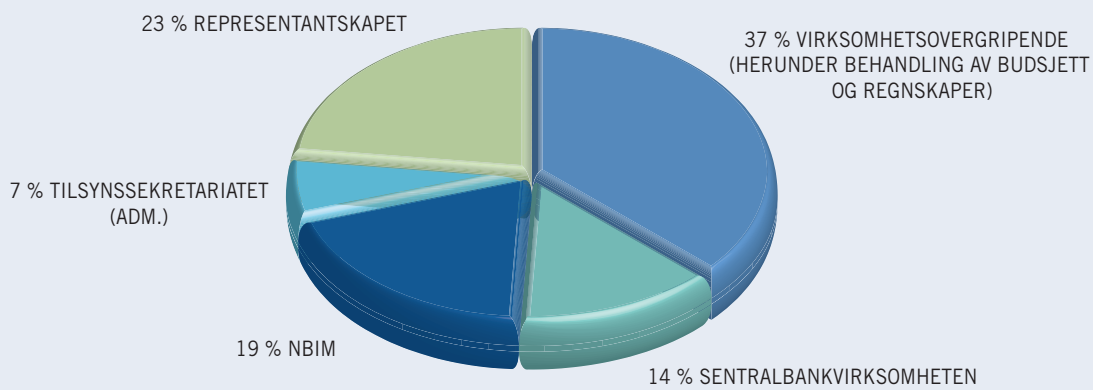
I tilsynsarbeidet benyttes ekstern norsk og internasjonal spisskompetanse, særlig for å få avklart juridiske spørsmål og komplekse problemstillinger innenfor kapitalforvaltning. Det er etablert effektiv tilgang til slike ressurser gjennom en rammeavtale med et større advokatfirma og i engasjementsavtalen med ekstern revisor. Øvrige avtaler inngås med andre spesifikke fagmiljøer etter behov.

RAMMEVERK FOR REPRESENTANTSKAPETS ARBEID

Med utgangspunkt i sentralbankloven har representantskapet fastsatt en forretningsorden med mer utfyllende bestemmelser. Videre er det fastsatt et rammeverk for arbeidet med oppgaver og myndighetsområder som består av ulike former for instruks og mandater samt årlige planer, jf. oversikt i figur 3.

Rammeverket sammen med vurderinger om aktuelle problemstillinger og overordnede risikovurderinger gir et grunnlag for gjennomføring av tilsynsarbeidet. I 2013 ble det igangsatt en ny prosedyre for årlige egevalueringer av arbeidet i representantskapet.

⁷ Sentralbankloven § 5, tredje ledd siste punktum: «Representantskapet skal ha et sekretariat.»

FIGUR 4 REPRESENTANTSKAPETS SAKSOMFANG**TABELL 1** REPRESENTANTSKAPETS RESSURSBRUK

BELØP I HELE TUSEN KRONER	2013	2012
Representantskapet	2 114	2 821
Tilsynssekretariatet	9 870	10 172
Eksterne fagressurser	6 088	4 220
Lovbestemt revisjon	14 389	13 204
Totalt	32 461	30 413

AKTIVITETER OG RESSURSBRUK I 2013

MØTER OG SAKSOMFANG

Representantskapet har avholdt seks møter i 2013. Den faste komité har gjennomført til sammen 12 møter. Figur 4 viser representantskapets saksomfang fordelt på ulike typer saksforhold. I alt er det behandlet 98 saker. I tillegg er 13 saker sendt representantskapet til orientering. Saksomfanget har vært stabilt de senere årene.

Om lag 37 prosent av sakene omfattet tilsyn med virksomhetsovergrepene forhold i Norges Bank. Henholdsvis 19 og 14 prosent av sakene omhandlet kapitalforvaltningen og sentralbankvirksomheten. Sakene er lagt fram av hovedstyret, tilsynssekretariatet eller ekstern revisor. Det øvrige arbeidet har omfattet representantskapets protokoller og saker om egen virksomhet samt administrative forhold vedrørende tilsynssekretariatet, jf. figur 4 Representantskapets saksomfang i 2013.

Representantskapet holder seg oppdatert om virksomheten i Norges Bank gjennom orienteringer fra sentralbanksjefen, rapporter, øvrige saksdokumenter og utdypinger i møtene. Hovedstyrets oppfølging av styringsrammeverket er viktig med særlig vekt på risikostyring, internkontroll, risikoreduserende tiltak samt etterlevelse av lover og regler.

For å holde seg orientert om relevante og viktige fagområder arrangeres blant annet seminarer eller studiereiser. I 2013 ble det gjennomført et seminar i samarbeid med Norges Handelshøyskole. Formålet var å møte fagekspertise spesielt innenfor kapitalforvaltning og økonomistyring. Hovedtemaene som ble diskutert, var etikk, tillit og legitimitet innenfor eierskapsutøvelse, globale makroøkonomiske utviklingstrekk samt kapitalforvaltning og Norges Banks forvaltningsmodell.

Sentralbanksjefens årstale har tradisjoner tilbake til 1922. Hovedtemaet for talen er økonomiske perspektiver. Representantskapet er vertskap for arrangementet. Talen gis til representantskapets medlemmer og en rekke inviterte gjester fra blant annet Regjeringen, Stortinget, norsk samfunnsliv, academia og næringslivet.

RESSURSBRUK I 2013

Representantskapet fastsetter sin møteplan og godkjenner årlig tilsynsplan for tilsynssekretariatets arbeid. Det vedtar et samlet årlig budsjett for tilsynsvirksomheten som også omfatter tilsynssekretariatets ressurser og ekstern revisors honorar.

Stortinget fastsetter godtgjørelsen for representantskapet og Den faste komité⁸. Utbetalt godtgjørelse utgjorde til sammen 690 000 kroner. Leder og nestleder hadde samlet honorar på henholdsvis 96 800 og 78 800 kroner. Honoraret til de andre medlemmene i Den faste komité var 72 000 kroner og til de øvrige medlemmene i representantskapet 23 600 kroner. Varamedlemmene hadde 3 900 kroner som årlig fast honorar, og i tillegg var det utbetalt 2 250 kroner pr. oppmøte.

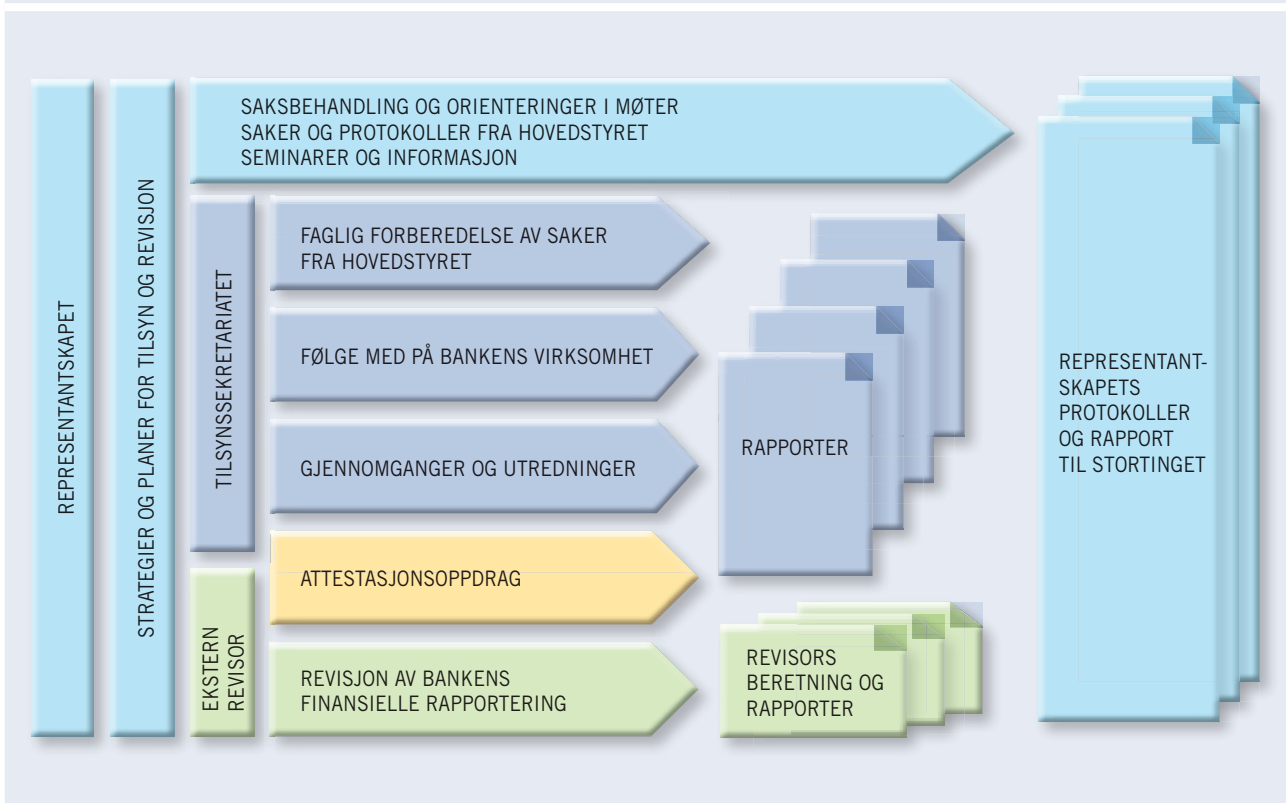
I 2013 var det utbetalt lønn til tilsynssekretariatets direktør på 1 736 824 kroner. Det var en økning med 3,2 prosent fra foregående år. Pensjonsopptjening og verdi av andre fordeler utgjorde henholdsvis 406 383 og 20 374 kroner. Direktøren fastsetter lønn for medarbeiderne i tilsynssekretariatet innenfor en ramme godkjent av representantskapet.

De totale kostnadene for representantskapets virksomhet i 2013 var 32,5 millioner kroner. Tabell 1 viser kostnadene fordelt på representantskapets egen virksomhet, tilsynssekretariatet, eksterne fagressurser og Deloitte AS. Rundt 80 prosent av kostnadene til bruk av ekstern fagkompetanse og revisjon vedrører kapitalforvaltningen.

Lovbestemt revisjon omfatter Deloitte AS sitt oppdrag som Norges Banks eksterne revisor. Det har medgått anslagsvis 9500 timer til revisjon av bankens årsregnskap og forenklet revisorkontroll av kvartalsrapporteringen for SPU.

⁸ Satsene for honorar i 2013 ble fastsatt av Stortinget fra 1. januar 2012. Det er fastsatt nye satser for godtgjørelse gjeldende fra 1. januar 2014 etter Innst. 56 S (2013–2014).

FIGUR 5 REPRESENTANTSKAPETS ARBEIDSPROCESS

FIGUR 6 ATTESTASJONSOPPDRAG OM RISIKOSTYRING I FORVALTNINGEN AV STATENS PENSJONSFOND UTLAND

- Organisasjonsstruktur, operasjonell risiko og intern kontroll (2009)
- Oppfølging av eksterne forvaltere (2010)
- Tilførsel av midler og eksponering i forhold til valgt referanseportefølje (2010)
- Rammeverk for vurdering av motpartsrisiko (2011)
- Kontrollrammeverket for eiendomsinvesteringer (2012)
- Rammeverket for risikostyring og kontroll av aktiv forvaltning (2013)

METODISK TILNÆRMING FOR TILSYNET

RISIKOVURDERINGER

Utgangspunktet for tilsynsarbeidet er at representantskapet fører tilsyn med hovedstyrets styring av og kontroll med virksomheten. Arbeidet prioriteres ut fra formelle rammebetingelser, Stortingets forventninger, samfunnsmessige hensyn og tidligere erfaringer. Representantskapet har et selvstendig ansvar for å foreta risikovurderinger. Vesentlige risikoområder og aktuelle hovedutfordringer innenfor virksomhetsområdene har særlig oppmerksomhet. Disse forholdene er samlet sett førende for den operative tilsynsplanen og saklistene i representantskapets møter.

Tilsynet rettes mot drift av store forvaltningsmessige oppgaver og etterlevelse av sentrale rammer. Svikt i hovedstyrets styring kan ha konsekvenser for samfunnet. Det kan komme særlig søkelys på hovedstyret og representantskapet dersom det oppstår hendelser som fører til menneskelige og materielle tap. Toleranseterskelen er lav ved hendelser som skyldes misligheter eller uetisk adferd og eventuell manglende oppfølging fra hovedstyrets side.

REPRESENTANTSKAPETS ARBEIDSPROSESS

Representantskapets arbeid utøves i hovedsak ved gjennomgang av dokumenter i saker som legges fram i møtene. Arbeidet gjøres med utgangspunkt i årlige factsatte planer. Det er en kombinasjon av behandling av protokoller og saker fra hovedstyret samt gjennomgang av rapporter fra tilsynssekretariatet og ekstern revisor. Utdyping av særskilte temaer gjøres ved presentasjoner i representantskapets møter eller gjennom seminarer og studiereiser, jf. figur 5 som viser representantskapets arbeidsprosess.

Hovedstyrets vurderinger, styring og oppfølging av risiko, herunder internrevisjonens arbeid, har stor betydning for representantskapets tilsyn. Representantskapet har innsyn i alle Norges Banks anliggender. I utgangspunktet er det opp til representantskapet å vurdere behovet for informasjon og relevansen av den informasjonen som mottas.

Representantskapet må sikre at roller og ansvar ivaretas når det berører saker som omfatter hovedstyrets skjønn. I 2013 er det gjennomført en utredning for å klargjøre tilsynsansvaret når det gjelder hovedstyrets skjønnsutøvelse. Innenfor sentrale politikkområder som pengepolitikk og

finansiell stabilitet vil det etter sentralbankloven være begrenset grunnlag for å føre tilsyn med hovedstyrets vurderinger. Det innebærer at representantskapet ikke uttaler seg om vedtak i hovedstyret om pengepolitikk eller om råd og høringsuttalelser som avgis. Det generelle tilsynet med driften vil imidlertid omfatte organisasjonen og prosessene som Norges Bank har etablert, og som danner grunnlaget for hovedstyrets skjønnsutøvelse.

Tilsynssekretariatets kontinuerlige tilstedeværelse gir innsyn i og kunnskap om Norges Bank og sikrer at representantskapet blir holdt løpende orientert om vesentlige forhold. Representantskapet kan ta initiativ til å få gjennomført særskilte utredninger og analyser knyttet til aktuelle hendelser og forhold som angår tilsynet. En utredning gjennomføres av tilsynssekretariatet eventuelt i samarbeid med ekstern revisor eller andre konsulenter.

ATTESTASJONSOPPDRAG OM RISIKOSTYRING I FORVALTNINGEN AV STATENS PENSJONSFOND UTLAND

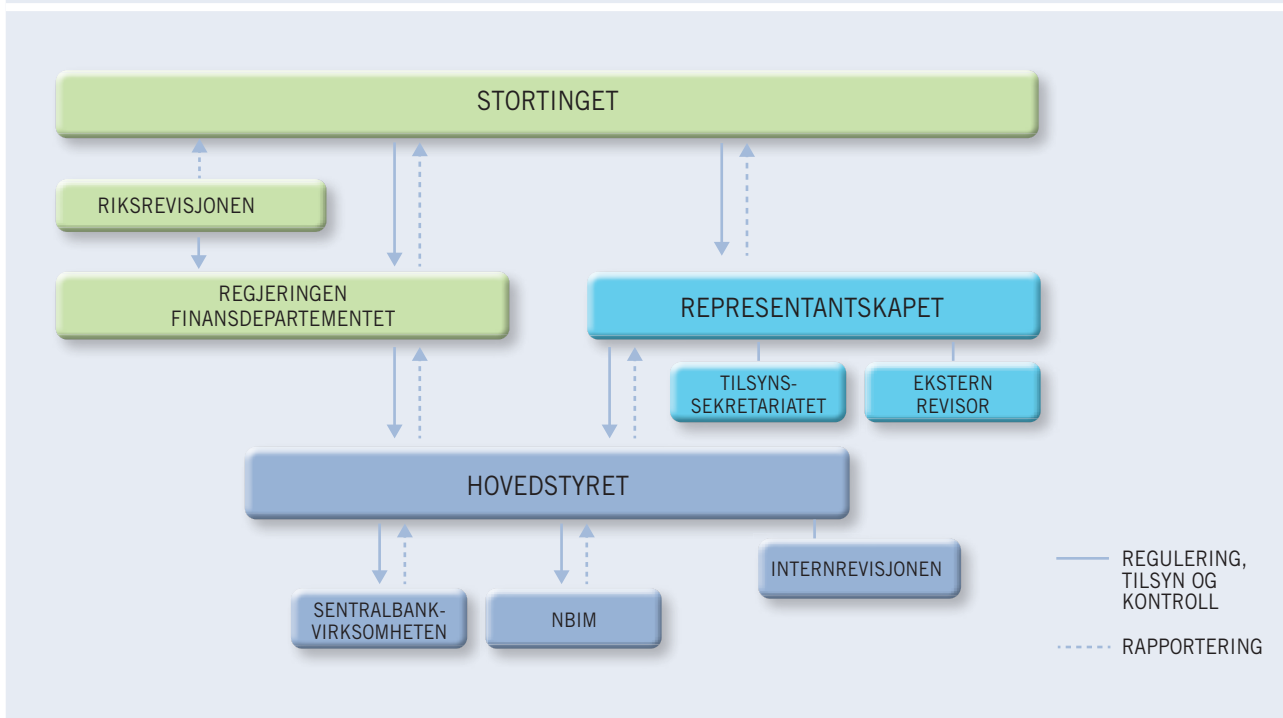
Representantskapet vedtok i 2009 en plan for attestasjonsoppdrag. Planen omfatter gjennomgang av konkrete problemstillinger knyttet til operasjonell risikostyring i forvaltningen av SPU. Finansdepartementet har gitt innspill til områder som det kan være hensiktsmessig å dekke gjennom representantskapets tilsyn. Gjennomgangene inngår i de årlige tilsynsplanene.

Alle gjennomgangene er utført av Deloitte AS i samråd med tilsynssekretariatet. Det er avgitt en uavhengig attestasjonsuttalelse til representantskapet for hvert oppdrag etter internasjonale revisjonsstandarder⁹. Figur 6 gir oversikt over gjennomførte attestasjonsoppdrag og tidspunkt for rapportering.

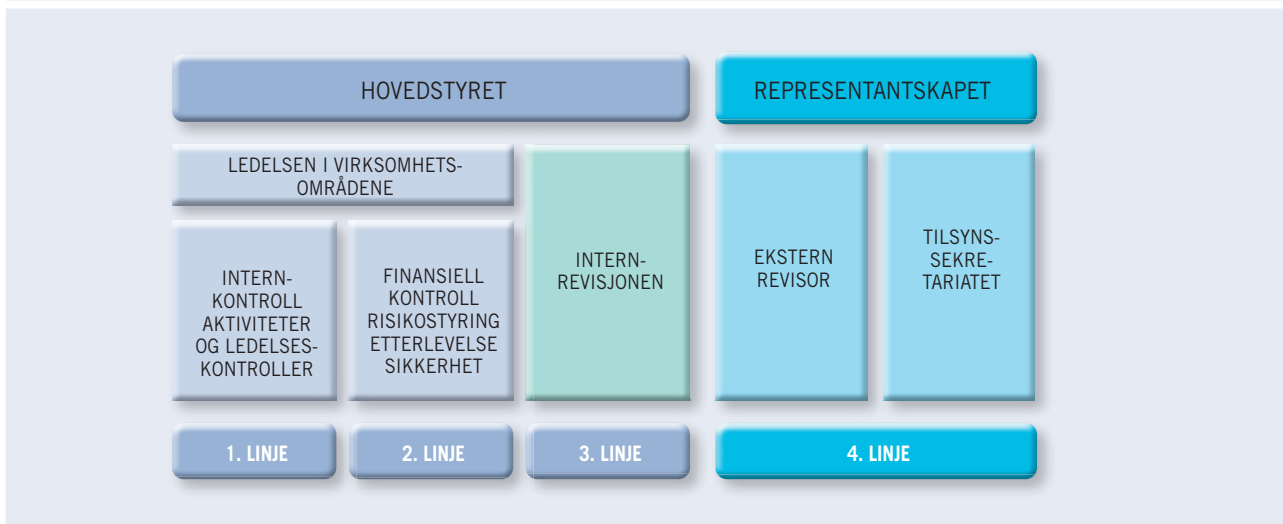
Rapporter fra gjennomgangene er sendt til Finansdepartementet til orientering og samtidig offentliggjort. De er tilgjengelige på Norges Banks internettsider. Attestasjonsoppdragene er omtalt i representantskapets tidligere rapporter til Stortinget. Etter tilsynsplanen for 2013 er det utført en gjennomgang av rammeverket for risikostyring

⁹ Internasjonale standarder for attestasjonsoppdrag fra International Auditing and Assurance Standards Board. Den benyttede standarden er ISAE 3000: «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon.»

FIGUR 7 STYRINGS- OG KONTROLLSTRUKTUR FOR NORGES BANK

FIGUR 8 KONTROLLMODELL I NORGES BANK (FORSVARSLINJEMODELL)

og kontroll av aktiv forvaltning som omtales senere i denne rapporten.

BEHANDLING I REPRESENTANTSKAPETS MØTER

Ordinært holdes det seks møter i representantskapet gjennom året. Leder innkaller til møte etter fastsatt møteplan, ved behov eller når minst fem medlemmer eller hovedstyret krever det¹⁰. Protokoll fra møtene blir oversendt Finansdepartementet og Riksrevisjonen til orientering.

Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefen skal være til stede i møtene med mindre representantskapet bestemmer noe annet eller det foreligger gyldig forfall¹¹. Sentralbanksjefen utdyper saker og besvarer spørsmål under saksbehandlingen. Han har anledning til å ta med fagpersoner etter behov. Det kan anmodes om utdyping av saker gjennom ytterligere dokumentasjon, skriftlige redgjørelser fra hovedstyret eller presentasjoner i møtene.

ÅPENHET OM REPRESENTANTSKAPETS ARBEID

I de senere årene er det registrert økt offentlig interesse for representantskapets rolle og oppgaver. Åpenhet om arbeidet i representantskapet blir praktisert innenfor de rammer og begrensninger som blant annet følger av sentralbankloven og øvrig relevant rammeverk for Norges Banks virksomhet. Medlemmene er underlagt sentralbanklovens bestemmelser om taushetsplikt¹². Praktisering av mer-offentlighet eller eventuelle unntak fra taushetsplikten avgjøres i aktuelle situasjoner av representantskapets leder.

Representantskapet er opptatt av å gi allmennheten innsyn i Norges Banks og representantskapets virksomhet. Rapporten til Stortinget er utformet med sikte på å gi et bredt og helhetlig bilde av arbeid og vurderinger. Rapportene fra gjennomførte attestasjonsoppdrag om forvaltningen av SPU er fortløpende offentliggjort. Protokollene fra representantskapets møter er i utgangspunktet åpne for innsyn, mens sakspapirene kan unntas offentlighet. I representantskapets møte i desember 2013

ble det fattet vedtak om å gjøre protokollene tilgjengelige på Norges Banks nettsider, og dette igangsettes fra og med 2014.

STRUKTUR FOR KONTROLL, REVISJON OG TILSYN I NORGES BANK

Norges Bank forvalter store verdier og utfører viktige samfunnsoppgaver innenfor rammene av sentralbankloven og mandatet for forvaltningen av SPU. Tilliten til sentralbanken avhenger av effektiv og helhetlig gjennomføring av oppgavene. Norges Banks virksomhet følges opp direkte både av Regjeringen og Stortinget. Det er etablert en omfattende struktur for styring og kontroll, jf. figur 7. Representantskapet har som øverste tilsyns- og kontrollorgan et særlig ansvar for å følge opp helheten i kontrollstrukturen.

Det er etablert en kontrollmodell i Norges Bank som bygger på anerkjente standarder og rammeverk, jf. figur 8. Modellen er særlig utbredt innenfor regulerte bank- og finansvirksomheter som normalt er underlagt omfattende offentlig tilsyn og regulering. Uavhengige eksterne kontrollfunksjoner ivaretar særlig eiernes og samfunnets behov for kontroll og tilsyn.

Løpende kontrollaktiviteter i virksomheten utgjør fundamentet i kontrollmodellen og er presentert som førstelinjekontroll. Førstelinjen har primæransvaret for gjennomføring av oppgaver etter fastsatte prosedyrer og retningslinjer. I tillegg er det etablert «andrelinjeforsvar» med blant annet risikostyrings- og etterlevelsesfunksjoner. Disse gjennomfører kontrollhandlinger basert på egne risikovurderinger. Internrevisjonen er hovedstyrets kontrollorgan og «tredjelinjeforsvar» i modellen. Den skal også følge opp ledelseskontroller i organisasjonen.

Hvert ledd har et selvstendig ansvar for å vurdere risiko og behovet for gjennomføring av kontroll. Det skal alltid søkes å utnytte kontrollaktivitetene som er gjennomført av foregående ledd. Et helhetlig og balansert revisjons- og tilsynsregime i Norges Bank ivaretas gjennom dialog og samspill mellom tilsynssekretariatet, internrevisjonen og ekstern revisor. Internrevisjonens rapporter til hovedstyret vurderes løpende i sammenheng med tilsynsarbeidet og i ekstern revisors arbeid.

¹⁰ Sentralbankloven § 7, femte ledd

¹¹ Sentralbankloven § 7, sjette ledd

¹² Sentralbankloven § 12: «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for banken, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om bankens eller andres forretningsmessige forhold eller om noens personlige forhold.»

FIGUR 9 OVERORDNET RAMMEVERK FOR NORGES BANK

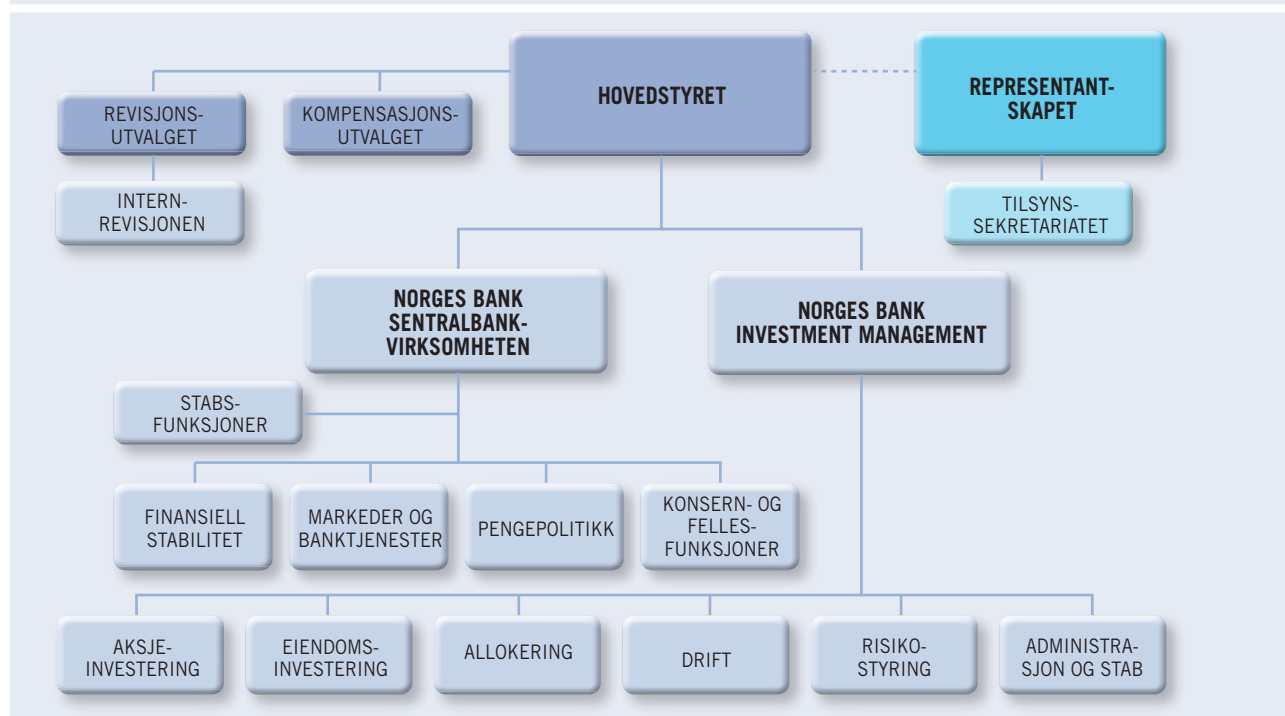
Sentrale lover

- Sentralbankloven
- Statens pensjonsfond-loven
- Betalingssystemloven
- Deponeringslova

Sentrale forskrifter

- Forskrift om pengepolitikken
- Forskrift om notering av valutakurser
- Forskrift om motsyklisk kapitalbuffer
- Forskrift om bankers adgang til lån og innskudd i Norges Bank mv.
- Forskrift om gjennomføring av opplysningsplikt
- Forskrift om årsregnskap m.m. for Norges Bank
- Forskrift om risikostyring og intern kontroll i Norges Bank
- Forskrift om habilitet for Norges Banks hovedstyre
- Forskrift om politiattest ved arbeid eller tjeneste i Norges Bank
- Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland

FIGUR 10 NORGES BANKS ORGANISASJONSKART 2014

KAPITTEL 3

TILSYN MED OVERORDNET STYRING OG KONTROLL I NORGES BANK

NORGES BANKS VIRKSOMHET OG OVERORDNET RAMMEVERK

Representantskapets tilsyn forutsetter bred kunnskap om Norges Banks virksomhet, organisering og rammeverk for styring og kontroll. I det følgende gis en overordnet beskrivelse av sentralbankens organisasjon og oppgaver.

Norges Banks oppgaver og styringsstruktur er, som tidligere nevnt, i hovedsak regulert i sentralbankloven og mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. I tillegg er det etablert et omfattende rammeverk for oppgavene i Norges Bank, jf. figur 9 Overordnet rammeverk for Norges Bank.

Sentralbanken er også underlagt annet rammeverk som skatte- og avgiftslovgivning, regnskapsloven, forvaltningsloven, offentleglova, anskaffelsesloven, sikkerhetsloven med forskrifter og arbeidsmiljøloven.

OPPGAVER OG ORGANISASJON

Hovedstyret har den utøvende og rådgivende myndighet etter sentralbankloven § 5: «*Det leder bankens virksomhet og forvalter dens midler. Hovedstyret skal sørge for forsvarlig organisering av, og etablere tilfredsstillende rammer, mål og prinsipper for, bankens virksomhet. Hovedstyret skal påse at bankens virksomhet, herunder regnskap og formuesforvaltning, er gjenstand for betryggende styring og kontroll. Hovedstyret skal føre tilsyn med bankens administrasjon og virksomhet for øvrig.*»

Norges Banks virksomhet er tilpasset kjerneoppgavene og målene om å fremme økonomisk stabilitet i landet. Sentralbanken har utøvende og rådgivende oppgaver i pengepolitikken og skal bidra til robuste og effektive betalingsystemer og finansmarkeder. Landets valuta-reserver og Statens pensjonsfond utland forvaltes med mål om å skape finansielle merverdier. Oppgavene ivaretas av de to virksomhetsområdene sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen i Norges Bank Investment Management. Norges Banks virksomhet er ledet fra Oslo, og i tillegg er det etablert kontorer i London, New York, Singapore og Shanghai.

En oversikt over ulike utvalg, staber og avdelinger finnes i figur 10 Organisasjonskart for Norges Bank.

Under kapitlene 4 og 5 senere i rapporten beskrives oppgaver og styringsmodell for henholdsvis sentralbankvirksomheten og Norges Bank Investment Management. Det vises også til Norges Banks årsberetning og regnskap for 2013 samt årsrapport om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland for 2013.

HOVEDSTYRETS STYRINGS – OG KONTROLLSTRUKTUR

Hovedstyret består av sju medlemmer som er oppnevnt av Kongen i statsråd. Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefen er henholdsvis leder og nestleder. Av og blant de ansatte blir det valgt to medlemmer som supplerer hovedstyret ved behandlingen av administrative saker.

Sentralbanksjefen er daglig leder og skal etter § 5 siste ledd i sentralbankloven «*(...) forstå bankens administrasjon og gjennomføring av vedtakene.*»

Med utgangspunkt i sentralbankloven har hovedstyret delegert myndighet til sentralbanksjefen og særskilte utvalg gjennom generelle fullmakter eller spesialfullmakter. Delegert myndighet følges opp gjennom regulær rapportering til hovedstyret. Hovedstyret fastsetter overordnede styringsdokumenter med premisser for utøvelse av virksomheten.

Hovedstyret har et kompensasjonsutvalg som består av to av de eksterne medlemmene. Utvalget forbereder og gir råd til hovedstyret i saker som gjelder lønns- og kompensasjonsordninger.

Etter loven og i samsvar med forskrift om risikostyring og internkontroll for Norges Bank har hovedstyret etablert et revisjonsutvalg. Det består av tre av hovedstyrets eksterne medlemmer. Utvalget er et saksforberedende og rådgivende arbeidsutvalg som skal bidra til å styrke og effektivisere hovedstyrets arbeid med forvaltning og oppfølging knyttet til finansiell rapportering, risikostyring og internkontroll samt internrevisjonens arbeid.

Internrevisjonen er etablert med utgangspunkt i bestemmelser i sentralbankloven og internkontrollforskriften. Dens rolle er å støtte hovedstyrets oppfølging gjennom å gi uavhengige vurderinger og råd om virksomhetsstyring, risikostyring og internkontroll. Hovedstyret fastsetter

treårige langtidsplaner og årlige revisjonsplaner for internrevisjonen.

Hovedstyret har fastsatt treårig strategi for Norges Bank på overordnet nivå. Det er også etablert strategier for virksomhetsområdene. Strategiene blir operasjonalisert gjennom årlige handlingsplaner og fulgt opp gjennom virksomhetsrapporteringer.

Sentralbanksjefen og direktøren for Norges Bank Investment Management er ansvarlige for styringsmodellen i henholdsvis sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen. Dette er nærmere omtalt senere i rapporten. Det er etablert risikostyrings- og etterlevelseshensfunksjoner i hvert av virksomhetsområdene som skal bidra til at lover, forskrifter og internt regelverk blir fulgt.

REPRESENTANTSKAPETS GENERELLE ÅRLIGE TILSYN

HOVEDSTYRETS OPPFØLGING

I tilsynet har representantskapet lagt vekt på å påse at hovedstyret setter premissene for arbeidet i virksomhetsområdene og systematisk følger opp resultater, risikoer, etterlevelse av regelverk, hendelser og handlingsplaner. Arbeidet med å styrke styringsstrukturen og kontrollmiljøet er videreført i 2013, herunder tilnærmingen til operasjonell risikostyring. Det blir lagt vekt på å skape balanse mellom mål, risiko og kontrolltiltak for vesentlige prosesser.

Basert på internkontrollforskriften har hovedstyret fastsatt hovedprinsipper for risikostyring i Norges Bank. Formålet er å sikre en systematisk og helhetlig tilnærming. Prinsippene skal dekke alle risikokategorier. Det er utarbeidet utfyllende retningslinjer i hvert av virksomhetsområdene for gjennomføringen. Risikostyring er en integrert prosess i virksomhetsstyringen og skal bidra til å skape balanse mellom mål, risiko og kontrolltiltak i vesentlige prosesser.

Representantskapet er orientert om rammeverket og hovedstyrets prinsipper for risikostyring. Det er positivt at det er etablert prosedyrer for jevnlig vurderinger av risikosituasjonen og gode rutiner for igangsetting av risikoreducerende tiltak.

Gjennom framlagte saker er representantskapet informert om hovedstyrets oppfølging av uønskede hendelser. Det er ikke rapportert om hendelser som har hatt vesentlige negative konsekvenser for Norges Bank. Imidlertid har det vært tilfeller av forstyrrelser i IKT-infrastruktur. Representantskapet følger opp rapporteringen og mottar nødvendig tilleggsinformasjon fra sentralbanksjefen i møtene.

Øvrige saker fra hovedstyret har omfattet planer og budsjett med vurderinger av operasjonell risiko. Videre har en behandlet virksomhetsrapporter for sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen, rapporter om risikostyring, internkontroll og etterlevelse samt årsrapport fra internrevisjonen. Det er også lagt fram redegjørelser om oppfølging av sikkerhet og beredskap i Norges Bank.

Anbefalinger som kom fram i en tilsynsgjennomgang i 2012 om internrevisjonens organisering og arbeid, er fulgt opp. Det er blant annet gjennomført tiltak for å konkretisere kriteriene for fastsettelse av revisjonsplan og tydeliggjøre internrevisjonens rolle. Representantskapet blir gjort kjent med vurderinger og eventuelle vesentlige anbefalinger i rapportering fra internrevisjonen til hovedstyret. Det er etablert en praksis for at representantskapet får en årlig redegjørelse fra revisjonsutvalgets leder om virksomheten i utvalget.

Arbeidet med helse, miljø og sikkerhet omtales i hovedstyrets årsberetning, og i tillegg behandler representantskapet årsrapporter fra arbeidsmiljø- og samarbeidsutvalget.

Representantskapets behandling av periodisk rapportering, hovedstyrets årsberetning og årsregnskapet gir en god oversikt over virksomheten.

Tilsynssekretariatets direktør er til stede ved hovedstyrets og revisjonsutvalgets behandling av saker som er relevante for tilsynsarbeidet. Det er også etablert kontaktmøter mellom sentralbanksjefen og leder av representantskapet for gjensidige orienteringer om og drøftinger av særskilte problemstillinger. Tilsynssekretariatet har regelmessige møter med risikostyrings- og etterlevelseshensfunksjonene og internrevisjonen.

Hovedstyrets overordnede strategi for Norges Bank 2014 til 2016 er lagt fram for representantskapet. Strategien legger vekt på at Norges Bank skal være en åpen og vel-drevet sentralbank med nøktern og forsvarlig ressursbruk. Arbeidet med å fornye og videreutvikle kjerneoppgavene videreføres.

Gjennom tilsynsarbeidet har representantskapet fått dokumentasjon på at hovedstyret har gjennomført prosesser for oppdatering av overordnet rammeverk for styring og kontroll. Videre har representantskapet gjennom saksframlegg fra hovedstyret og redegjørelser fra sentralbanksjefen fått dokumentert at hovedstyret regelmessig følger opp måloppnåelse, handlingsplaner, internkontroll og risikosituasjonen.

ETTERLEVELSE AV FORSKRIFT OM RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL I NORGES BANK

Finansdepartementet har fastsatt forskrift om risikostyring og internkontroll i Norges Bank (internkontrollforskriften). Forskriften utfyller sentralbanklovens bestemmelser om hovedstyrets og sentralbanksjefens ansvar for styring av og kontroll med virksomheten.

Rapportering om status for handlingsplaner, risikostyring og internkontroll behandles gjennom året. Hovedstyret legger fram en samlet vurdering av internkontrollen og risikosituasjonen minst én gang årlig for representantskapet. Den bygger på virksomhetsområdenes rapportering og årsrapport fra internrevisjonen.

Etter hovedstyrets totale vurdering er risikosituasjonen for sentralbankvirksomheten akseptabel, hensyntatt risikoreducerende tiltak som skal gjennomføres i 2014. Det er risiko knyttet til ustabilitet i bankoppgjørene, driftsstabilitet i IKT-systemene og fysisk sikkerhet ved hovedkontoret. Den operasjonelle risikoen i kapitalforvaltningen har gjennom året vært innenfor hovedstyrets fastsatte toleransegrense. Investeringer i eiendom og unoterte markeder samt komplekse IKT-systemer internt og hos serviceleverandørene har et høyere risikonivå enn ønskelig. Risikostyringen i virksomhetsområdene er omtalt senere i rapporten.

Representantskapet er holdt orientert om planlagte og gjennomførte tiltak og har tatt hovedstyrets vurdering av risikosituasjonen til etterretning. Det er gjennomført en utvikling av virksomhetsrapporteringen der risikovurderingene er integrert. Dette bidrar til å styrke forståelsen av sentralbankens kompleksitet og grunnlaget for styring og kontroll.

Etter representantskapets mening er etterlevelse av kravene i internkontrollforskriften dokumentert og oppfylt i 2013. Representantskapet vil holde seg løpende orientert om hovedstyrets oppfølging av risikoreducerende tiltak.

SIKKERHET OG BEREDSKAP I NORGES BANK

Sikkerhet og beredskap er kontinuerlig et prioritert område. Virksomheten er underlagt sikkerhetsloven og beskyttelsesinstruksen¹³. Norges Banks oppgjørssystem og oppgaver innenfor seddel- og myntområdet er skjermingsverdige etter beskyttelsesinstruksen. Dette medfører skjerpet krav om sikkerhetsklarering og autorisasjon for tilgang til informasjon. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) fører tilsyn med Norges Bank og andre offentlige virksomheter som er omfattet av sikkerhetsloven. Det er etablert rutine for rapportering av hendelser til NSM.

Hovedstyret har fastsatt prinsipper for sikkerhet, beredskap og håndtering av kriser i Norges Bank. Prinsippene ivaretar krav i sikkerhetsloven og beskyttelsesinstruksen, personopplysningsloven og arbeidsmiljøloven samt nye offentlige veiledninger og standarder for sikkerhet. Med basis i prinsippene har sentralbanksjefen utformet virksomhetsovergrepene retningslinjer. Det er også fastsatt en ny beredskapsplan.

Representantskapet har spesiell oppmerksomhet rettet mot sikkerhet og har merket seg at det er foretatt grundige risiko- og sårbarhetsanalyser. Det er orientert om vurderinger av trusselbildet med planer og prioriteringer for gjennomføring av tiltak for å styrke sikkerhet og beredskap. Sikkerhet behandles også gjennom virksomhetsrapporteringen og hovedstyrets planer og budsjettframlegg.

¹³ Beskyttelsesinstruksen er fastsatt ved kgl.res.17. mars 1972. Ved senere endring i sikkerhetsloven ble det gjort endringer i beskyttelsesinstruksen for å sikre nødvendig kobling til regler om datasikkerhet for beskyttelsesgraderte dokumenter samt å tilrettelegge for elektronisk kommunikasjon.

Det er bevilget ressurser gjennom ordinære budsjettvedtak og i tilleggsbevilgninger. I ekstraordinære situasjoner kan hovedstyret dekke kostnader for å sikre liv, helse og større verdier uten at det foreligger en særskilt bevilgning. Ved slike tilfeller skal det gis etterfølgende rapportering til representantskapet.

Det er positivt at hovedstyret har et kontinuerlig søkelys på sikkerhet og beredskapsarbeid og at det arbeides på en systematisk måte med utgangspunkt i prinsipper fastsatt av hovedstyret og aktuelt trusselbilde.

SÆRSKILTE SAKER OG FORHOLD VED TILSYNET I 2013

ETISKE RETNINGSLINJER

Det er en grunnleggende forutsetning at omverdenen har høy tillit til Norges Bank, og at de ansatte har høy etisk bevissthet og integritet. Hovedstyret har fastsatt etiske prinsipper for ansatte som understreker betydningen av at alle har et ansvar for å ivareta sentralbankens omdømme. Prinsippene tydeliggjør viktigheten av å overholde lover og regler og at ansatte opptrer etisk forsvarlig.

Hovedstyrets etiske prinsipper er videreført gjennom etiske regler for ansatte i hvert av virksomhetsområdene. Rammeverket regulerer taushetsplikt og handel med finansielle instrumenter. Verdipapirhandelovens bestemmelser om egenhandel gjelder for ansatte som i sitt arbeid har innsyn i eller arbeider med forvaltning av finansielle instrumenter for Norges Bank. Videre er det gitt bestemmelser om gaver i tjeneste, lån, økonomisk uavhengighet og integritet, opplysningsplikt og konsekvenser ved overtreddelse.

Tilsynssekretariatet har foretatt en gjennomgang som viste at det er etablert et styringsrammeverk der sentrale etiske forhold er ivaretatt. Rammeverket er tydelig formidlet og blir fulgt opp systematisk. Det ble avdekket et behov for å fastsette oppfølgingsprosedyrer knyttet til etterlevelse av særskilte bestemmelser om egenhandel for hovedstyrets medlemmer¹⁴, og en slik rutine ble umiddelbart etablert.

Representantskapet konstaterer at Norges Bank arbeider systematisk for å sikre høy etisk bevissthet og adferd.

RUTINER FOR VARSLING I NORGES BANK

I representantskapets rapport til Stortinget for 2012 ble det bemerket at det har vært ulike rammeverk for varsling og varslingskanaler i de to virksomhetsområdene. Representantskapet anbefalte at hovedstyret med bakgrunn i anerkjent praksis fastsetter prinsipper om felles organisering av varslingsfunksjonen for hele Norges Bank.

Hovedstyret har etablert prinsipper for varsling som sikrer at eventuelle saker behandles på en uavhengig, anonym og objektiv måte. Det er gjort endringer slik at internrevisjonen er etablert som en varslingskanal for alle ansatte. Representantskapet er orientert om hovedstyrets erfaringer med varslinger og omfanget av dette i 2013.

OPPFØLGING AV UTKONTRAKTERT VIRKSOMHET

Utkontraktering av vesentlig virksomhet eller innkjøp av tjenester som kunne vært integrert i ordinær drift av virksomheten, er en strategisk beslutning. Norges Bank har over flere år styrt etter et overordnet mål om å bli en mer rendyrket kompetansebedrift med konsentrasjon om kjerneoppgaver. Utkontrakteringer har vært et virkemiddel i denne prosessen, og antall årsverk i sentralbankvirksomheten er vesentlig redusert.

Både i sentralbankvirksomheten og i Norges Bank Investment Management har innkjøp av tjenester, spesielt innenfor depot, oppgjør og IKT-tjenester, et relativt stort omfang.

Ansvar for utkontraktering ligger alltid hos oppdragsgiver. Overordnede risikoeer er knyttet til svikt i styring og drift av utkontrakterte oppgaver samt brudd på etterlevelse av rammeverket. Dette kan ha vesentlige økonomiske og omdømmerelaterte konsekvenser. Det foretas jevnlig evalueringer av utkontrakterte oppgaver både ut fra forretningsmessige behov og etter krav i regelverket for offentlige anskaffelser.

¹⁴ Forskrift om forholdet til andre kredittinstitusjoner og bedrifter for medlemmer av Norges Banks hovedstyre, § 3

Hovedstyret følger opp risikobildet og oppnådde mål for utkontraktert virksomhet gjennom virksomhetsrapporteringen. Etter hovedstyrets fastsatte strategi for 2014 til 2016 skal det vurderes hvilke tjenester som best kan kjøpes fra eksterne leverandører, og hvilke oppgaver som skal ivaretas av egne ansatte.

For representantskapet er risikoen også knyttet til effektiv og hensiktsmessig ressursbruk. Ved utkontraktering av vesentlige driftsoppgaver under endringsprosesser har det vært etablert en praksis for å orientere representantskapet før hovedstyrets beslutning. Tilsynssekretariatet gjorde i 2012 en vurdering av regulering av tilsyn og revisjon i kontrakter som konkluderte med at de juridiske avtalene sikrer representantskapet mulighet til å drive tilsyn og kontroll med utkontraktert virksomhet.

I 2013 har tilsynssekretariatet foretatt en gjennomgang med vurdering av hovedstyrets oppfølging og evalueringer av utkontraktert virksomhet. Gjennomgangen viste at utkontraktering er forankret i strategi, retningslinjer og styringsmodellen. Dette bidrar til et bevisst forhold til håndtering av utkontrakterte oppgaver og kjøp av tjenester fra eksterne leverandører. Representantskapet konstaterer at hovedstyret har etablert prosesser for styring av og kontroll med utkontraktert virksomhet.

KAPITTEL 4

TILSYN MED SENTRALBANK- VIRKSOMHETEN

STYRINGSMODELLEN I SENTRALBANK- VIRKSOMHETEN

Sentralbankvirksomheten er organisert i fire avdelinger samt stabsfunksjoner. Avdelingene Markeder og banktjenester, Pengepolitikk og Finansiell stabilitet arbeider med de tradisjonelle sentralbankoppgavene etter loven¹⁵.

Avdelingen for Konsern- og fellesfunksjoner ivaretar administrative oppgaver for sentralbankvirksomheten og virksomhetsovergrepene funksjoner og prosesser som gjelder for hele Norges Bank. Disse omfatter finansiell rapportering, overordnet sikkerhetsstyring, forvaltning av eide bygninger i Norge, det kollektive arbeidsgiveransvaret, arkiv og mediehåndtering. Sekretariatsoppgaver for hovedstyret, det juridiske rammeverket for Norges Banks virksomhet og hovedstyrets eksterne kommunikasjon ivaretas av sentralbanksjefens stabsfunksjoner, jf. Norges Banks organisasjonskart i figur 10.

Sentralbanksjefen har implementert en styringsstruktur som blant annet beskriver organisering, prosesser, roller og ansvar. Avdelingsdirektørene har ansvar for risikostyring og gjennomføring av kontroller innenfor sitt ansvarsområde, og fastsetter nødvendige interne retningslinjer. Det er etablert en sentral risikostyringsfunksjon og en etterlevelsesfunksjon som skal støtte avdelingslederne og sentralbanksjefen i arbeidet med styring av virksomhetsrisiko og regeletterlevelse. Virksomhetsrisiko rapporteres kvartalsvis til sentralbanksjefen. Status for regeletterlevelse rapporteres til sentralbanksjefen hvert halvår og umiddelbart ved avdekking av alvorlige brudd på regelverket.

Virksomhetsrisiko og status for regeletterlevelse inngår som integrert del av den halvårlige virksomhetsrapporteringen fra sentralbankvirksomheten til hovedstyret. Rapportene er et viktig grunnlag for representantskapets tilsynsarbeid.

¹⁵ Sentralbankloven § 1, første ledd, andre og tredje punktum: «Norges Bank skal være et utøvende og rådgivende organ for penge-, kreditt- og valutapolitikken. Den skal utstede pengesedler og mynter, fremme et effektivt betalingssystem innenlands og overfor utlandet og overvåke penge-, kreditt- og valutamarkedene.»

REPRESENTANTSKAPETS GENERELLE ÅRLIGE TILSYN

HOVEDSTYRETS OPPFØLGING

Med utgangspunkt i prinsipper for risikostyring i Norges Bank har hovedstyret i 2013 vedtatt prinsipper for risikostyring i sentralbankvirksomheten. Risikovurderinger inngår som en del av beslutningsgrunnlaget for alle vesentlige endringer, herunder endringer som kan påvirke finansiell risiko.

Sentralbanksjefen fastsatte i 2013 retningslinjer for risikostyring i sentralbankvirksomheten på et mer detaljert nivå. Retningslinjene omfatter blant annet definisjoner av risikoforhold, håndtering av hendelser, ansvar og rapportering. Risikoidentifisering og vurdering gjennomføres kvartalsvis, ved alvorlige hendelser samt ved større endringer av oppgaver, IKT-systemer eller annen infrastruktur og rammebetingelser. Uønskede hendelser skal rapporteres og håndteres for å bringe virksomheten tilbake til normal drift. Hovedstyret har også behandlet kriterier for vurdering av nivå på virksomhetsrisiko.

Representantskapet er orientert om retningslinjene. Det er av stor betydning for tilsynet at det er gode rutiner for rapportering av hendelser og etablering av risikoreduerende tiltak. Representantskapet følger opp styringen av sentralbankvirksomheten på generelt nivå gjennom sin behandling av rapporter, framlegg av planer og budsjettvedtak.

NORGES BANKS INTERNASJONALE RESERVER

Norges Banks internasjonale reserver består av valuta-reservene og fordringer på Det internasjonale valutafondet (IMF)¹⁶. Reservene er inndelt i en pengemarkedsportefølje og en langsiktig portefølje. I tillegg inngår en petrobufferportefølje med formål å samle opp regelmessige kjøp av valuta for overføringer til SPU.

¹⁶ International Monetary Fund (IMF) har som mål å fremme samarbeid om det internasjonale monetære systemet, bidra til finansiell stabilitet, understøtte internasjonal handel samt bidra til høy sysselsetting, bærekraftig økonomisk vekst og redusert fattigdom verden rundt.

Finansiell risiko i Norges Banks balanse er i hovedsak knyttet til valutareservene og utlån til banker samt internasjonale forpliktelser gjennom IMF. Rammer for finansiell risiko for ulike elementer i Norges Banks balanse fastsettes i forskrifter og interne styringsdokumenter fra hovedstyret.

Samlet markedsverdi av valutareservene var 329,6 milliarder kroner ved utgangen av 2013. Pengemarkedsporteføljen og petrobufferporteføljen forvaltes i sentralbankvirksomheten og utgjorde henholdsvis 38,3 og 18,0 milliarder kroner. Den langsiktige delen av porteføljen som består av aksjer og langsiktige renteinvesteringer, forvaltes av Norges Bank Investment Management og utgjorde 273,3 milliarder kroner ved årsslutt.

I 2013 fastsatte hovedstyret ajourførte prinsipper for forvaltningen av de samlede valutareservene, herunder porteføljelinndeling og investeringsunivers. Hensynet til å sikre likviditet tillegges stor vekt, og blant annet skal pengemarkedsporteføljen investeres i kortsiktige renteinstrumenter for å ivareta dette. Det styres mot en referanseindeks som er internt definert etter risikorammer i retningslinjer for porteføljen fastsatt av sentralbanksjefen.

Petrobufferporteføljens oppgave¹⁷ er å ta av for svingningene i oljeskatten, det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet og SDØEs inntekter¹⁸, slik at ikke valutakjøpene skal svinge for mye og gi uønskede variasjoner i kronekursen. Den benyttes til å gjennomføre en hensiktsmessig tilførsel av nye midler til Statens pensjonsfond utland. Petrobufferporteføljen plasseres i kortsiktige rentepapirer. Det er ikke fastsatt noen referanseindeks for denne porteføljen.

Kvartalsrapporter om forvaltningen av Norges Banks valutareserver gjennomgås av representantskapet som er tilfreds med ny og samlet rapportering om porteføljene.

PENGEPOLITIKK

Pengepolitikk er et kjerneområde for sentralbanken. Representantskapet vurderer ikke skjønnsutøvelsen, men fører tilsyn med hovedstyrets oppfølging av prosesser og virkemidler. Det legges vekt på at hovedstyret viser åpenhet og forutsigbarhet i rentefastsettelsen. Under sentralbanksjefens orienteringer i representantskapet om utviklingen i den økonomiske situasjonen i Norge og internasjonalt er det redegjort for virkninger for norsk økonomi.

Det er utviklet en ny pengepolitisk rapport med vurdering av finansiell stabilitet. Rapporten inneholder Norges Banks vurdering av utsiktene for styringsrenten og behovet for en motsyklisk kapitalbuffer i bankene. Fra 2013 publiseres rapporten fire ganger årlig. Rapportens formål og innhold faller i utgangspunktet utenfor representantskapets direkte tilsynsområde, men den gir viktig bakgrunnsinformasjon om oppgaver og kjerneprosesser og er dermed et godt grunnlag for representantskapets tilsyn med driften.

NORGES BANKS OPPGJØRSSYSTEM

Oppgjørstjenester for bankene utføres gjennom Norges Banks oppgjørssystem (NBO). Gjennomsnittlig omsetning pr. dag i 2013 var i størrelsesorden 203 milliarder kroner. Norges Bank skal bidra til effektive betalingssystemer, noe som forutsetter stabile og robuste IKT-systemer. Driften av NBO er utkontraktert til en større leverandør av IKT-tjenester i Norge. Det er ikke rapportert om vesentlige brudd i driften av oppgjørssystemet eller tilgjengeligheten for kjernesystemene det siste året. Kontrollrutinene hos leverandøren dokumenteres i årlige revisjonsrapporter.

Med bakgrunn i at NBO er definert som skjermingsverdig objekt, har NSM gjennomført et tilsyn som relaterer seg til IKT-sikkerhet. Norges Bank har mottatt rapport med enkelte avvik og denne er håndtert av sikkerhetsavdelingen. Representantskapet er orientert gjennom generell sikkerhetsrapportering.

¹⁷ Petrobufferporteføljen bygges opp hver måned ved tilførsel av valuta. På månedens siste dag tømmes porteføljen tilsvarende det Finansdepartementet har bestemt skal være avsetningen den måneden, og er en endelig overføring til investeringsporteføljen i SPU.

¹⁸ Statens Direkte Økonomiske Engasjement, SDØE

Årsrapport om oppgjørssystemet er behandlet, og det er orientert om vesentlige driftsmessige hendelser i virksomhetsrapporteringen gjennom året. Representantskapet er tilfreds med at det rapporteres om høy driftsstabilitet for oppgjørssystemet. Samtidig har man merket seg at det arbeides med tiltak for å redusere risikoen knyttet til beredskapsløsninger og har bedt om å bli holdt orientert om dette.

NORGES BANKS ANSVAR SOM UTSTEDER AV SEDLER OG MYNTER

Norges Bank har ansvaret for å utstede pengesedler og mynter. Dette innebærer å fastsette sedlenes og myntenes pålydende og bestemme utforming. Videre har sentralbanken ansvar for å sikre at samfunnet har tilgang på og nødvendig tillit til kontanter som betalingsmiddel og å fremme et effektivt samlet betalingssystem. Representantskapets oppmerksomhet er primært knyttet til at det er høy iboende risiko for misligheter.

NOKAS AS drifter fire av fem sentralbankdepoter mens sentralbanken selv er ansvarlig for driften av depotet i Oslo. Det norske Myntverket AS har etter avtale for perioden 2009–2013 utført all produksjon av norsk sirkulasjonsmynt og minnemynt. Det er levert norske sedler fra to europeiske produsenter etter avtaler gjeldende for 2013–2019. Representantskapet er orientert om avtalene og om igangsettelse av et prosjekt for utvikling av ny seddelrekke.

Tilsynssekretariatet gjennomfører faste årlige tilsynsoppgaver på dette området, blant annet ved å følge med på styringen av avtaleforhold. Videre gjennomgås Norges Banks kontroller med beholdninger hos leverandører, leveranser av nye sedler og mynter samt lagerstyring og beholdninger i sentralbankdepoter.

Representantskapet behandler halvårlige rapporter om sedler og mynter samt omtale i virksomhetsrapportering og er tilfreds med at det ikke er rapportert om avvik i etablerte rutiner i 2013. Etter representantskapets mening er det etablert betryggende styring av og kontroll med oppgaver og ansvar innenfor seddel- og myntområdet.

STATENS KONSERNKONTO

Ved utløpet av 2013 utgjorde statens innskudd i Norges Bank 89 464 millioner kroner. Det har ikke vært utbetalt renter på innskuddet. Finansdepartementet og Norges Bank har inngått en avtale som regulerer drift og forvaltning av statens konti. Etter avtalen skal arbeidet utføres innenfor regelverk for økonomistyring i staten samt retningslinjer for oppgjørskonti i konsernkontosystemet.

Etter avtalen skal det avgis en årlig attestasjonsuttalelse om Norges Banks oppfyllelse av bestemte krav i avtalen. Deloitte AS har foretatt vurderinger av kontrollrutiner og krav til sikkerhet og beredskap. De har avgitt en attestasjonsuttalelse som er behandlet av representantskapet. Attestasjonsuttalelsen er videresendt til Finansdepartementet. Etter representantskapets vurdering er det etablert tilfredsstillende styring av og kontroll med statens innskudd.

SÆRSKILTE SAKER OG FORHOLD VED TILSYNET I 2013

BEREDSKAP FOR HÅNDTERING AV FINANSIELLE KRISER

Håndtering av finansielle kriser er knyttet til sentralbankens kjerneoppgave om å fremme finansiell stabilitet. Det samarbeides tett med andre myndigheter når det oppstår finansielle kriser, særlig med Finanstilsynet og Finansdepartementet.

Tilsynssekretariatet har foretatt en gjennomgang av rammeverk og etablerte prosesser for krisehåndtering. Det er konkludert med at hovedstyret har etablert et styringsrammeverk der oppgavene knyttet til beredskap for og håndtering av finansielle kriser er ivaretatt. Rammeverket følger lover og internasjonale referanser. Videre ble det konstatert at det er gjennomført regelmessige øvelser.

Representantskapet blir også holdt løpende orientert om Norges Banks aktiviteter på dette området gjennom ordinær rapportering og sentralbanksjefens orienteringer. Etter representantskapets oppfatning arbeider Norges Bank systematisk med å sikre beredskap for å håndtere finansielle kriser.

STYRING AV IKT-SIKKERHET

Utøvelse av virksomheten innenfor Norges Banks kjerneoppgaver er svært avhengig av effektive IKT-systemer som må omfattes av høy sikkerhet. Hovedstyret har fastsatt overordnede prinsipper for sikkerhet, beredskap og krisehåndtering. Sentralbanksjefen har etablert utfyllende retningslinjer. Rammeverket skal bidra til å forebygge uønskede hendelser, begrense skade og sikre hurtig gjenopprettelse av viktige funksjoner dersom hendelser inntreffer.

Gjennom intern virksomhetsrapportering og rapporter fra internrevisjonen og ekstern revisor får hovedstyret et godt grunnlag for oppfølging av risikoer innenfor IKT-sikkerhet. Nasjonal sikkerhetsmyndighet har gjennomført og rapportert om resultatet av to tilsyn som relaterer seg til IKT-sikkerhet.

Tilsynssekretariatet har gjennomført en utredning om IKT-sikkerhet i sentralbankvirksomheten. Konklusjonen i rapporten er at det er utformet et hensiktsmessig styringsrammeverk og at interne retningslinjer ivaretar prinsipper og kriterier i formelt rammeverk og anerkjente standarder.

Representantskapet er også orientert om arbeidet med IKT-sikkerhet og oppfølgingen av eventuelle hendelser gjennom ordinær virksomhetsrapportering. Representantskapet konstaterer at hovedstyret har høy oppmerksomhet på IKT-sikkerhet.

KAPITTEL 5

TILSYN MED KAPITALFORVALTNINGEN

STYRINGSMODELLEN I NORGES BANK INVESTMENT MANAGEMENT

Hovedoppgavene i kapitalforvaltningen er å forvalte Statens pensjonsfond utland i samsvar med mandat fra Finansdepartementet¹⁹ og den langsiktige porteføljen i Norges Banks valutareserver. Retningslinjer for kapitalforvaltningen er fastsatt av hovedstyret gjennom prinsippdokumenter, investeringsmandat og stillingsinstruks for direktøren for Norges Bank Investment Management.

Forvaltningen gjennomføres i tre investeringsområder for aksjer, rentepapirer og eiendom. Det er etablert avdelinger med støttefunksjoner for verdipapirhandel og operasjonell drift samt avdelinger for risikostyring og administrative rutiner, jf. Norges Banks organisasjonskart i figur 10.

Virksomheten ledes fra Oslo. I tillegg utføres det investeringsaktivitet ved kontorene i London, New York, Shanghai og Singapore. Den globale tilstedeværelsen ivaretar kontinuitet i ulike tidssoner og gir nærhet til markedene det investeres i. Norges Bank opprettet datterselskapet NBIM S.à r.l. i Luxembourg i 2011, og mange av fondets eiendomsinvesteringer i Europa vil skje gjennom dette selskapet.

Det er etablert et strukturert styringsrammeverk som også omfatter risikostyring og internkontroll. Videre er det etablert risiko- og etterlevelseshjelpesfunksjoner som følger opp operasjonelle risikoer og etterlevelse av lover, forskrifter, mandat for forvaltningen av SPU og internt regelverk.

Ifølge forvaltningsmandatet kan Norges Bank investere inntil 5 prosent av fondsverdien i SPU i eiendom. For SPU er dette et forretningsområde under rask oppbygging som i 2013 ble utvidet til å omfatte nye markeder med investeringer i flere europeiske land og for første gang i USA. Direkte investering i eiendommer bidrar til å spre risiko og investeringer over flere markeder. Store eierandeler i eiendomsselskaper medfører en mer aktiv og krevende eierrolle og innebærer andre vurderinger av risiko enn for børsnoterte finansielle investeringer i aksjer og rentepapirer.

Regnskapsinformasjonen i den offentlige rapporteringen om SPU følger kravene i internasjonale regnskapsstandarder. Det er stor oppmerksomhet om avkastningen i fondet. Metoden for avkastningsmåling i rapporteringen bygger på en internasjonalt anerkjent standard²⁰ og verifiseres årlig av et eksternt konsultentselskap. Med virkning fra første kvartal i 2013 har representantskapet inngått en avtale med Deloitte AS om kontroll av sentrale avkastningstall i de eksterne kvartalsrapportene.

REPRESENTANTSKAPETS GENERELLE ÅRLIGE TILSYN

HOVEDSTYRETS OPPFØLGING

Hovedstyret behandler månedsoversikter og kvartalsrapporter som omhandler utviklingen i avkastning og risiko. Videre rapporteres det kvartalsvis om operasjonell risikostyring, uventede og uønskede hendelser samt om etterlevelse av regelverk. Nivået på den operasjonelle risikoeksponeringen har vært innenfor hovedstyrets definerte operasjonelle risikotoleranse gjennom hele året. Som følge av økt omfang på forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, ble rammen økt i 2013²¹.

¹⁹ Mandatets § 1-2 sier at departementets kroneinnskudd skal være plassert på særskilt konto i Norges Bank. Videre: «Banken skal i eget navn videreplassere kroneinnskuddet i en portefølje av finansielle instrumenter, fast eiendom og kontantinnskudd og andre eiendeler og finansielle forpliktelser som banken forvalter i henhold til dette mandatet (investeringsporteføljen).»

²⁰ Global Investment Performance Standard (GIPS)

²¹ I april 2013 fastsatte hovedstyret at risikotoleransen for totaleksponeringen mot operasjonelle risikofaktorer knyttet til et finansielt risikostyringsmål er begrenset oppad til 750 millioner kroner, P₈₀ – verdi. For å overholde denne skal det i løpet av en periode på tolv måneder være mindre enn 20 % sannsynlighet for at uønskede operasjonelle hendelser vil gi 750 millioner kroner eller mer i tap eller gevinster.

Det rapporterte antallet uønskede hendelser er noe lavere enn året før. Hendelsene har blant annet vært knyttet til IKT-infrastruktur, depotfunksjoner og stemmegivning. Kapitalforvaltningsvirksomheten er i stor grad avhengig av sikre IKT-systemer. Vesentlige oppgaver som depot og drift av IKT er utkontraktert til internasjonale selskaper. Konsekvensene av operasjonelle feil vil kunne ha økonomisk effekt og påvirke Norges Banks omdømme.

Vesentlige brudd på mandat og retningslinjer for forvaltningen av SPU og relevante operasjonelle hendelser rapporteres til Finansdepartementet. Slike forhold blir også omtalt i offentlige rapporter om forvaltningen av SPU som utgis hvert kvartal og hvert år.

I 2013 har representantskapets generelle tilsyn omfattet periodiske virksomhetsrapporter, rapporter om avkastning og risiko og rapporter om operasjonell risikostyring, internkontroll og etterlevelse. De eksterne rapportene om forvaltningen av SPU og valutareservene er også viktige for tilsynet.

Forvaltningen oppnådde meget god avkastning i 2013, spesielt fra aksjeinvesteringer. Representantskapet har merket seg at dette verken er et resultat av eller har medført økt risikotaking. Det har heller ikke påvirket gjennomføringen av styring og kontroll.

Det er representantskapets vurdering at hovedstyret prioriterer oppfølging av kapitalforvaltningen høyt, og at dette gjennomføres på en regelmessig og systematisk måte. Både intern og ekstern rapportering har hatt en positiv utvikling de senere årene når det gjelder struktur og åpenhet. Representantskapet ser positivt på åpenheten i den interne rapporteringen om risikoer og uønskede hendelser og at vesentlige forhold også omtales i den eksterne rapporteringen. Videre legges det vekt på at rapporteringen også omfatter forhold i datterselskaper i eiendomsinvesteringene.

OPPFØLGING AV MANDAT FOR FORVALTNINGEN AV SPU

Forvaltningsmandatet fra Finansdepartementet ble endret med virkning fra 1. januar 2013. En av endringene var knyttet til at eiendomsinvesteringer nå kan gjøres i land utenfor Europa. Det ble videre foretatt justeringer av avkastningsmålet og endringer i kravene til diversifisering av eiendomsporteføljen.

Risikostyrings- og etterlevelsesfunksjonen i Norges Bank Investment Management har systemer for å avdekke og følge opp eventuelle brudd på retningslinjene. Oppfølgingen omfatter etterlevelse av Finansdepartementets mandat og retningslinjer og i tillegg eksterne markedsreguleringer og retningslinjer gitt av hovedstyret. Eventuelle brudd på rammer omtales i kvartalsrapporter til hovedstyret. Det er ikke rapportert om vesentlige brudd i 2013.

SPU forvaltes i hovedsak internt i Norges Bank. I 2013 er 61 eksterne forvaltere benyttet i enkelte markeder og sektorer. Total andel av fondet som forvaltes eksternt utgjør ca. 3,8 prosent.

Som en del av det løpende tilsynet med forvaltningen, har tilsynssekretariatet gjennomført møter med to forvaltere i et framvoksende marked. Formålet var å få oversikt over gjennomføring av forvaltningen samt rammeverket for regulering og kontroll av det lokale aksjemarkedet. Forvalternes prosedyrer for overholdelse av avtale og forvaltermandat ble gjennomgått. Det er etablert systemer for å sikre at oppgavene utføres etter mandatet fra Norges Bank og reguleringer i de markedene det opereres i. Prosedyrene omfatter også ivaretagelse av krav til ansvarlig investeringsvirksomhet. Forvalterne har hatt tilsyn fra lokale tilsynsmyndigheter uten at det var gitt vesentlige merknader.

Under de samme møtene gjorde Deloitte AS vurderinger knyttet til revisjon av Norges Banks finansielle rapportering.

Tilsynssekretariatet har etablert regelmessige oppfølgingsmøter med risikostyrings- og etterlevelsesfunksjonen. Gjennom kvartalsrapportering har representantskapet fått bekreftet at hovedstyret har fulgt opp etterlevelsen av mandat for forvaltningen av SPU. For øvrig har representantskapet fulgt med på tilpasninger til gjennomførte endringer i rammeverket.

SÆRSKILTE SAKER OG FORHOLD VED TILSYNET I 2013

AKTIV FORVALTNING

Aktiv forvaltning innebærer at Norges Bank vurderer ulike investeringsmuligheter og foretar investeringer med mål om å oppnå en høyere avkastning enn referanseindeksen fastsatt av Finansdepartementet. Gjennom mandatet er det fastsatt en risikoramme for den aktive forvaltningen. Norges Bank setter selv investeringsmål, og det er etablert risikorammer på forskjellige nivåer i organisasjonen.

Norges Bank Investment Management har fastsatt interne referanseindekser i den operative forvaltningen som tar hensyn til fondets størrelse, langsiktighet og formål. Hovedstyret følger månedlig opp rapportering om avkastning og risiko.

Deloitte AS har gjennomført et attestasjonsoppdrag om utforming og implementering av rammeverk for risikostyring og kontroll med aktiv forvaltning. Prosjektet omfattet den etablerte styringsstrukturen, delegering av investeringsmandater, overvåkning og rapporteringsprosesser. Av rapporten gikk det fram at rammeverket for risikostyring og kontroll er utformet i samsvar med praksis i finansbransjen.

Representantskapet konstaterer at det er etablert et tilfredsstillende styringsrammeverk for den aktive forvaltningen.

KONTROLLRAMMEVERKET FOR EIENDOMS- INVESTERINGER GJENNOM DATTERSELSKAPER

Eiendomsinvesteringene organiseres gjennom datterselskaper for å ivareta forretningsmessige og skattemessige hensyn samt begrense Norges Banks økonomiske ansvar²². Ved utgangen av året er Norges Bank hel- eller deleier i 68 selskaper i Europa og USA.

Representantskapet etablerte i 2012 retningslinjer for opprettelse av og tilsyn med selskaper. Formålet med retningslinjene er å bidra til å sikre representantskapets tilsyns- og kontrollmyndighet som følger av sentralbankloven. Samtidig skal retningslinjene være praktisk gjennomførbare for Norges Bank.

Eiendomsinvesteringene er normalt gjennomført sammen med partnere i felleskontrollerte virksomheter (joint ventures). Tilsynssekretariatet og Deloitte AS ble i et møte med en av samarbeidspartnerne orientert om styrings- og kontrollsystemer og finansiell rapportering fra selskapsstrukturene. Prosesser for å sikre overholdelse av kontraktene med Norges Bank ble også gjennomgått.

Sentralbankloven § 8a regulerer opprettelse av og tilsyn med datterselskaper. Selskaper som driver forretningsmessig virksomhet, opprettes av representantskapet etter forslag fra hovedstyret. NBIM S.å r.l er pr. i dag det eneste selskapet som er vedtatt opprettet av representantskapet etter denne bestemmelsen.

Hovedstyret har fastsatt et rammeverk for å ivareta etterlevelsen av sentralbankloven § 8a. Tilsynssekretariatet har foretatt en gjennomgang av rammeverket og praktiseringen av dette. Det ble benyttet ekstern juridisk rådgiver. I gjennomgangen ble det konkludert med at rammeverket kan utvikles ytterligere for å sikre at alle relevante forhold vurderes ved opprettelse av nye selskaper og selskapsstrukturer.

Representantskapet har anmodet hovedstyret om å foreta en evaluering av rammeverket og praktiseringen av dette for å sikre at representantskapets ansvar etter sentralbankloven ivaretas. Samtidig vil representantskapet vurdere behovet for tilpasninger av retningslinjene for opprettelse av og tilsyn med selskaper. Dette vil være gjenstand for videre oppfølging i 2014.

²² Denne organiseringen er omtalt i Regjeringens meldinger til Stortinget om Statens pensjonsfond i 2010 og 2011.

RAMMEVERKET FOR STYRING AV OG KONTROLL MED SKATT PÅ EIENDOMSINVESTERINGER

Norges Bank er ikke et eget skattesubjekt i Norge. Investeringsvirksomheten kan medføre skatteplikt i andre land, men krav om skatt vil ofte bli redusert gjennom skatteavtaler som er inngått mellom landene. I noen land har sentralbanker skatteimmunitet ved investeringer i aksjer og obligasjoner. Skatteimmunitet omfatter normalt ikke direkte investeringer i fast eiendom.

Deloitte AS har foretatt en gjennomgang for å vurdere om det er etablert god styring av og kontroll med prosedyrer som skal sikre etterlevelse av rammeverk for skattemessige forhold i land det investeres i. Gjennomgangen omfattet også vurdering av styringssystemer for rapportering av skatt til interne og eksterne interessenter samt tilpasning til endringer i investeringsaktiviteter og skatteregler. Den økende offentlige oppmerksomheten om internasjonale virksomheters tilnærming til skatteplanlegging og etiske hensyn ble også belyst i gjennomgangen.

I rapporten ble det pekt på at det ikke var utarbeidet styringsdokument som presiserer holdninger til skatte-reducerende tiltak. På vurderingstidspunktet var det gjennomført betydelige endringer i rutiner for styring av og kontroll med skatt i eiendomsforvaltningen. Det var for tidlig å vurdere om endrede rutiner og tiltak fullt ut var implementert.

Representantskapet sluttet seg til vurderingene om behov for tydeliggjøring av holdninger til skattereducerende tiltak. Det ble konstatert at gjennomgangen ikke avdekket vesentlige svakheter i styring av og kontroll med skatt, men representantskapet har bedt om en redegjørelse om implementeringen av det aktuelle styringsrammeverket på et senere tidspunkt.

AKTIVT EIERSKAP OG ANSVARLIG INVESTERINGSVIRKSOMHET

Finansdepartementets mandat og retningslinjer regulerer at hensynet til god selskapsstyring, miljø- og samfunns-messige forhold skal integreres i forvaltningen av SPU. Det er fastsatt regler for utelukkelse av selskaper eller sektorer. Norges Bank Investment Management har utformet prinsipper for ansvarlig investeringsvirksomhet og utarbeidet interne retningslinjer for investerings-analyser, stemmegivning og selskapsoppfølging som en del av eierskapsutøvelsen. Eierskapsarbeidet er konsentrert rundt utvalgte satsingsområder som barns rettigheter, klimaendringer og vannforvaltning.

Utøvelse av samfunnsansvar har økende offentlig oppmerksomhet i Norge og internasjonalt. Arbeidet med ansvarlig investeringsvirksomhet og aktivt eierskap er avgjørende for forvaltningens legitimitet og Norges Banks omdømme. Representantskapet har fulgt utviklingen av ansvarlig investeringspraksis, blant annet gjennom intern og ekstern rapportering. En har merket seg at Norges Bank fortsatt arbeider med å tilpasse porteføljen basert på risikovurdering av spesielt utsatte sektorer.

Tilsynssekretariatet har foretatt en gjennomgang av styringsrammeverket for ansvarlig investeringsvirksomhet og hovedstyrets oppfølging, som en forlengelse av en overordnet vurdering i 2012. Det ble benyttet ekstern fagekspertise i gjennomgangen. I rapporten ble det konstatert at standarder og anerkjent praksis er under utvikling internasjonalt, særlig når det gjelder etablering av måle-kriterier og standardisering av rapporteringsformer.

Norges Banks arbeid med ansvarlig investeringsvirksomhet vurderes å oppfylle de grunnleggende betingelsene i mandatet, men styringsmodellen og rapporteringen bør tydeliggjøres og videreutvikles. Det anbefales at Norges Bank tydeligere tar utgangspunkt i gjeldende internasjonale standarder og bidrar ytterligere til utviklingen på dette området. Representantskapet sluttet seg til vurderingene i rapporten og har bedt om en oppfølging fra hovedstyrets side.

TABELL 2 HOVEDLINJER FRA NORGES BANKS BALANSE PR. 31.12.2013

BELØP I HELE MILLIONER KRONER	2013	2012
Finansielle eiendeler	377 564	321 202
Plasseringer for SPU	5 034 846	3 813 576
Andre eiendeler	2 080	1 941
Sum eiendeler	5 414 490	4 136 719
Innskudd fra banker m.m.	74 672	35 336
Innskudd fra staten	89 464	130 783
Sedler og mynt i omløp	54 060	53 755
Øvrig gjeld	34 751	29 931
Innskudd kronekonto for SPU	5 034 846	3 813 576
Sum gjeld	5 287 793	4 063 381
Egenkapital	126 697	73 338
Sum gjeld og egenkapital	5 414 490	4 136 719

KAPITTEL 6

NORGES BANKS BUDSJETT OG REGNSKAP

BUDSJETT- OG REGNSKAPSPROSESSER

Forslag til årlig driftsbudsjett for Norges Bank utarbeides av hovedstyret etter bestemmelsene i sentralbankloven²³ og budsjettreglement fastsatt av representantskapet²⁴. Finansdepartementet fastsetter årlig en ramme for godtgjøring av Norges Banks direkte og indirekte kostnader til forvaltningen av SPU som legges til grunn i budsjettframlegget.

I budsjettbehandlingen påser representantskapet at det er framlagt forsvarlige økonomiske rammer for ivaretagelse av Norges Banks oppgaver og drift. Driftsbudsjettet vedtas for det kommende året. Representantskapet gjør særskilt vedtak knyttet til framlegg om investeringer og aktiviteter som strekker seg over flere år. Det kan gis godkjenning til å dekke midler for hele den planlagte perioden fram til investeringen eller aktiviteten endelig er gjennomført.

Representantskapets ansvar er knyttet til kontroll med og godkjenning av Norges Banks totale ressursbruk. Hovedstyret har ansvaret for at ressursbruken er nøktern og forsvarlig. Det skal sørge for at eiendeler og verdier forvaltes og sikres på en forsvarlig måte. Status for ressursbruken rapporteres til representantskapet minimum to ganger årlig.

Norges Bank utarbeider månedsbalanser som offentliggjøres på www.norges-bank.no. Kvartalsrapporter om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland offentliggjøres på www.nbim.no.

Hovedstyret utarbeider årsberetning og årsregnskap for Norges Bank der også regnskapsrapporteringen om forvaltningen av SPU inngår. Representantskapet fastsetter årsregnskapet og tar hovedstyrets årsberetning til etterretning. Samtidig blir revisjonsberetningen fra ekstern revisor behandlet. Ekstern revisor reviderer også den konsoliderte regnskapsrapporteringen i kvartalsrapportene for investeringsporteføljen til SPU og avgir separate uttalelser til representantskapet. Revisjonsuttalelsene offentliggjøres sammen med rapportene. Vedtatt budsjett og fastsatt årsregnskap blir meddelt Finansdepartementet.

RAMMEVERK FOR NORGES BANKS ÅRSREGNSKAP OG ANNEN REGNSKAPSRAPPORTERING

Utarbeidelse og avleggelse av regnskapet følger forskrift om årsregnskap m.m. for Norges Bank. Det er satt krav til at regnskapslovens regler for store foretak blir fulgt. Videre er det regulert at regnskapsrapporteringen for SPU skal utarbeides i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder.

Generelt ser representantskapet på utviklingen av den finansielle rapporteringen de senere årene som positiv for sentralbankens omdømme. Internasjonale regnskapsstandarder bidrar til å sikre en konsistent rapportering samt muligheter for å sammenligne med andre virksomheter.

Representantskapet er orientert om at det pågår et arbeid med å vurdere presentasjonen av eiendomsinvesteringer og datterselskaper i Norges Banks regnskap. Bakgrunnen er endringer i internasjonale regnskapsstandarder og et ønske om å gi en mest mulig informativ regnskapsrapportering for dette voksende virksomhetsområdet.

NORGES BANKS ÅRSREGNSKAP FOR 2013

Norges Banks årsberetning og regnskap og regnskapsrapporteringen om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland for 2013 ble behandlet i representantskapets møte 27. februar 2014.

Norges Banks årsregnskap for 2013 viser et netto totalresultat for virksomheten på 53 359 millioner kroner i 2013 (773 millioner kroner i 2012). Resultatet består i hovedsak av netto inntekter fra finansielle instrumenter knyttet til valutareservene og valutakursendringer. Resultatet i 2013 skyldes høy avkastning i aksjeforvaltningen og valutakursgevinst som samlet utgjorde 54 232 millioner kroner (306 millioner kroner i 2012). Driftsresultatet for 2013 omtales under.

Norges Banks balanse ved utløpet av 2013 var på 5 414 milliarder kroner. Dette er en økning på 1 278 milliarder kroner i siste år. Det vises til tabell 2 for nærmere spesifisering. Den dominerende posten er innskudd kronekonto for SPU som utgjorde 5 035 milliarder kroner (3 814 milliarder kroner i 2012). Økningen i fondet er sammensatt av tilførsel fra staten på 241 milliarder kroner og samlet positivt

²³ Sentralbankloven §§ 5 og 29

²⁴ Budsjettreglement for Norges Bank fastsatt 15. november 2012

TABELL 3 DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER

BELØP I HELE MILLIONER KRONER	2013	2012
Driftsinntekter i sentralbankvirksomheten	125	113
Godtgjøring for forvaltning av Statens pensjonsfond utland	2 889	2 193
Sum driftsinntekter	3 014	2 306
Personalkostnader	-1 209	-1 107
Øvrige driftskostnader	-2 580	-2 012
Sum driftskostnader	-3 789	-3 119
Netto driftskostnader Norges Bank	-775	-813

resultat av forvaltningen på 980 milliarder kroner. Fondets avkastning før valutaeffekt viste en gevinst på 692 milliarder kroner (gevinst 447 milliarder kroner i 2012). Resultatet av forvaltningen påvirker ikke sentralbankens resultat og egenkapital, men blir regnskapsført direkte på kronekontoen for SPU.

Representantskapet har fattet følgende vedtak om regnskapet for 2013:

- Representantskapet tar hovedstyrets årsmelding for 2013 til etterretning.
- Representantskapet tar revisors beretning til etterretning og fastsetter Norges Banks årsregnskap for 2013.
- I henhold til fastsatte retningslinjer blir totalresultatet, 53 359 millioner kroner, tilført kursreguleringsfondet. Det er ikke midler i overføringsfondet, og det blir derfor ikke overføringer til statskassen.

Revisjonsberetningene fra Deloitte AS til Norges Banks årsregnskap og regnskapsrapporteringen for SPU er uten merknader. Representantskapet har også mottatt en orientering fra revisor om vesentlige forhold knyttet til årets revisjon. Hovedstyret har bekreftet at det har iverksatt prosesser for å følge opp kommentarene i revisjonsrapporten fra 2012. Revisjonsrapport knyttet til revisjonen av årsregnskapet for 2013 vil bli behandlet av representantskapet våren 2014.

Regnskapslovens nye krav²⁵ til redegjørelse om samfunnsansvar gjelder for Norges Bank. Med bakgrunn i samfunnets interesse for virksomheten har representantskapet framhevet betydningen av at hovedstyret har stor oppmerksomhet rettet mot rapportering på dette området. Hovedstyrets årsberetning for 2013 omfatter en oversikt over Norges Banks ivaretagelse av samfunnsansvar, og Deloitte AS har i sin revisjonsrapport bekreftet at

beskrivelsen møter lovens krav til innhold. Det redegjøres også for ansvarlig investeringsvirksomhet i årsrapporten om forvaltningen av SPU.

Samfunnsansvar er et nytt element i årsrapporten, og representantskapet konstaterer at årsberetningen oppfyller gitte krav til rapportering. Representantskapet mener at det er viktig å utvikle denne rapporteringen i tråd med utviklingen av standarder og beste praksis på området.

OPPFØLGING AV RESSURSBRUKEN

OPPFØLGING AV RESSURSBRUKEN I 2013

Driftsbudsjettet for Norges Bank for 2013 ble fastsatt av representantskapet i desember 2012. Ressursbruken omtales i Norges Banks årsmelding og årsregnskap for 2013.

Norges Banks ressursbruk er fulgt opp av representantskapet gjennom behandling av halvårlige virksomhetsrapporter og internregnskap. Driftskostnader i 2013 var 3 789 millioner kroner. Netto kostnader til den tradisjonelle sentralbankvirksomheten utgjorde 775 millioner kroner, og det var en mindre inntekt på 125 millioner kroner. For forvaltningen av SPU utgjorde kostnadene samlet 2 889 millioner kroner. I tillegg kommer driftskostnader på 61 millioner kroner i datterselskaper som inngår i forvaltningen av eiendomsinvesteringer.

Ved utløpet av året var det 701 ansatte i Norges Bank mot 660 ved utgangen av 2012. Av disse var 331 (324) i sentralbankvirksomheten og 370 (336) i Norges Bank Investment Management. Antall medarbeidere ved kontorene utenfor Norge utgjorde 29 prosent (23 prosent) av de ansatte i Norges Bank Investment Management. En stor andel av operative støtteaktiviteter er utkontraktert til eksterne leverandører i Norge og utlandet.

Driftsinntekter og driftskostnader i regnskapet for 2013 vises i tabell 3.

²⁵ Regnskapsloven § 3-3 c Redegjørelse om samfunnsansvar. Endringen gjelder fra og med regnskapsåret 2013.

NORGES BANKS BUDSJETT FOR 2014 – REPRESENTANTSKAPETS BUDSJETTVEDTAK

Representantskapet fattet 19. desember 2013 følgende vedtak:

1. Med henvisning til budsjettreglement fastsatt av representantskapet, hovedstyrets budsjettframlegg og brev fra Finansdepartementet datert 17. desember 2013 om godtgjøring for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland fastsetter representantskapet følgende budsjett for Norges Bank for drift og investeringer i 2014 (tall i millioner kroner):

Driftsinntekter i sentralbankvirksomheten	120
Godtgjøring for forvaltning av Statens pensjonsfond utland	3 273
Sum driftsinntekter	3 393
Personalkostnader	1 345
Øvrige driftskostnader	2 890
Sum driftskostnader	4 235
Netto driftsresultat Norges Bank	- 842
Investeringer i sentralbankvirksomheten	301
Investeringer i NBIM	38
Sum investeringer	339

Budsjettframleggets omtale av handlingsplaner, forutsetninger og usikkerheter knyttet til enkelte budsjettposter legges til grunn.

Representantskapet tar til orientering det vedlagte driftsbudsjettet for datterselskapet NBIM S.à r.l og heleide datterselskaper.

2. Representantskapet godkjenner midler til nye flerårige aktiviteter med 2 millioner kroner i sentralbankvirksomheten. I budsjetterte driftskostnader for 2014 er 9 millioner kroner estimert som en videreføring fra tidligere år.
3. Midler til nye investeringer i 2014 og senere år godkjennes med 200 millioner kroner i sentralbankvirksomheten. Av dette er 146 millioner kroner inkludert i budsjetterte investeringer i 2014 sammen med 155 millioner kroner som er en estimert videreføring fra tidligere års budsjettvedtak. Midler til investeringer i NBIM totalt 38 millioner kroner er estimert videreføring fra tidligere års budsjettvedtak.
4. Representantskapet tar til orientering at hovedstyret i løpet av 2014 planlegger å legge fram forslag om tilleggsbevilgninger som omtalt i budsjettframlegget.

Representantskapet tar til etterretning at hovedstyret har igangsatt et prosjekt for å utvikle en ny seddelserie som en flerårig aktivitet. Representantskapet ber om at det legges fram et samlet kostnadsoverslag for hele prosjektet.

Representantskapets budsjett for tilsyns- og revisjonskostnader 2014 fastsettes i eget vedtak.

Vedtatt budsjett meddeles Finansdepartementet i samsvar med sentralbankloven § 29.

Kostnadene er innenfor godkjent budsjett både i sentralbankvirksomheten og kapitalforvaltningen. I sentralbankvirksomheten var kostnadene på nivå med foregående år. Kostnadene til forvaltningen av SPU økte med nærmere 700 millioner kroner. Kostnadsnivået er akseptabelt i forhold til det økte omfanget på kapital til forvaltning og omfanget av forvaltningsoppgaver. Avkastningsavhengige honorarer til eksterne forvaltere utgjorde 684 millioner kroner mot 307 millioner kroner i 2012. Økningen følger av gode resultater i forvaltningen. Det er satt et tak for honorar til den enkelte forvalter.

Finansdepartementet har fastsatt en øvre ramme for godtgjøring av forvaltningen av SPU i 2013 med inntil 9 basispunkter (0,09 prosent) av gjennomsnittlig beløp under forvaltning før avkastningsavhengige honorarer til eksterne forvaltere. Forvaltningskostnadene i 2013 utgjorde 5,0 basispunkter mot 5,3 basispunkter i 2012. Med grunnlag i den fastsatte rammen er kostnadene i sin helhet godtgjort av Finansdepartementet.

Representantskapet er tilfreds med at Norges Banks kostnadsoppfølging og styring av ressursbruk er gjennomført innenfor budsjettreglementet og godkjent budsjett. Videre konstateres det at kostnadene til forvaltningen av SPU er godt under Finansdepartementets ramme, og at disse fortsatt viser en nedadgående trend i forhold til forvaltet kapital.

REPRESENTANTSKAPETS BUDSJETTVEDTAK FOR 2014

Norges Banks budsjett for 2014 ble vedtatt av representantskapet i desember 2013 med samlede driftskostnader på 4 235 millioner kroner og et samlet netto driftsunderskudd på 842 millioner kroner. Av dette utgjør estimerte kostnader til forvaltningen av SPU 3 273 millioner kroner. Finansdepartementet videreførte rammen på 9 basispunkter for godtgjøring av kostnader til forvaltningen av SPU. Det budsjetteres med 339 millioner kroner i samlede investeringer. Budsjettvedtaket vises i egen ramme.

1. Hovedsædet i Kristiania (

a. **Direktører.**

ktionens fast beskikkede Formand, teg
n-chef)

KAPITTEL 7

VURDERING AV HOVEDSTYRETS STYRING OG KONTROLL

Gjennomgangen av hovedstyrets protokoller er en oppgave som følger av sentralbankloven § 5: *”Representantskapet avgir uttalelse om hovedstyrets protokoller, tilsynet med banken og saker som det forelegges av hovedstyret.”*

Hovedstyrets protokoller er et viktig grunnlag for representantskapets tilsyn og gir oversikt over hovedstyrets saksomfang og vedtak i enkeltsaker. De er utgangspunkt for å be sentralbanksjefen om tilleggsinformasjon. Om lag 42 prosent av sakene som hovedstyret har behandlet, er oversendt til representantskapet.

Sentralbanksjefen har vært til stede i representantskapets møter og besvart spørsmål som er reist. Det har vært utdypende redegjørelser. Representantskapet har gjennomgått samtlige protokoller for 2013 og har mottatt alle de opplysninger det har bedt om.

Representantskapet har ikke protokollført særskilte merknader til hovedstyrets protokoller i 2013.

Gjennom året er det rapportert om problemstillinger og behov for styrket kontrollrammeverk og risikoreducerende tiltak på enkelte områder. Representantskapet konstaterer at det arbeides med helhetlig virksomhetsrapportering som også omfatter operasjonell risikostyring.

Representantskapet følger regelmessig med på rapporter om forvaltningen av SPU, spesielt rettet mot etterlevelse av mandat og retningslinjer fra Finansdepartementet. Etter enkelte tilsynsgjennomganger har representantskapet framhevet viktigheten av særskilt oppfølging. I 2013 har dette blant annet vært knyttet til ansvarlig investeringsvirksomhet, eiendomsforvaltning og skattemessige forhold i forvaltningen.

Representantskapet har god erfaring med at hovedstyret og virksomhetsområdene følger opp anbefalinger på en systematisk måte. Det er av stor betydning at representantskapet holdes løpende oppdatert og blir involvert i tilstrekkelig grad.

Etter representantskapets oppfatning har hovedstyret gjennomført tilfredsstillende styring av og kontroll med Norges Bank i 2013. Virksomheten er utøvd i samsvar med sentralbankloven, mandat og retningslinjer for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland og forskrift om risikostyring og internkontroll i Norges Bank.

Med grunnlag i ekstern revisors beretning har representantskapet fastsatt hovedstyrets forslag til årsregnskap for Norges Bank for 2013 og hovedstyrets forslag til disponering av totalresultatet. Representantskapet konstaterer at hovedstyret har styrt ressursbruken i 2013 innenfor budsjettreglementet for Norges Bank og godkjent budsjett.

Det er ikke avdekket forhold gjennom tilsynet med drift og etterlevelse av reglene for Norges Banks virksomhet som gir grunnlag for særskilte merknader etter sentralbankloven.

KAPITTEL 8

PRIORITERINGER I DET VIDERE TILSYNSARBEIDET

I strategi 2014–2016 for Norges Bank legger hovedstyret vekt på å være en åpen og veldrevet sentralbank med nøktern og forsvarlig ressursbruk. Arbeidet med å fornye og videreutvikle kjerneoppgavene videreføres. Norges Bank skal gjennom sin forvaltning av Statens pensjonsfond utland bidra til å sikre fondets verdier for framtidige generasjoner. Representantskapet vil følge med på hovedstyrets gjennomføring av strategien.

Representantskapet vil videreutvikle sitt arbeid i tråd med egen strategi fastsatt for perioden 2013–2015 samtidig som det gjøres nødvendige tilpasninger til utvikling i Norges Banks virksomhet. Det er fastsatt en tilsynsplan for 2014 hvor overordnede og spesifikke temaer for tilsyn er beskrevet. En vil følge med på utviklingen i rammebetingelser og oppgaver for sentralbanken. Det vil være oppmerksomhet på hovedstyrets tilpasning av styringsrammeverket og gjennomføringen av handlingsplaner. Særlig vekt legges på risikostyring og risikoreduserende tiltak, oppfølging av vesentlige hendelser og internkontroll.

Etter tilsynsplanen vil det bli foretatt en gjennomgang av Norges Banks overordnede styringsmodell. Kontrollstrukturen for å sikre etterlevelse av sentrale rammeverk samt Norges Banks utøvelse av rollen som rådgiver er også sentrale temaer.

Oppfølgingen av arbeidet innenfor sikkerhet og beredskap, arbeidet med å etablere sikre IKT-løsninger og bruk av eksterne leverandører videreføres. Virksomhetsområdene gjennomfører løpende evalueringer av IKT-leveransene. For å redusere risikoen legges det opp til at intern IKT-kompetanse styrkes. Hovedstyret peker i virksomhetsrapporteringen videre på at det er et behov for økt bevissthet om og kontroll med sensitiv informasjon og utviklingen av et strukturert virksomhetsovergripende regelverk. Representantskapet vil følge med på gjennomføringen av større prosjekter.

Det løpende tilsynet med hovedstyrets styring av og kontroll med kapitalforvaltningen samt etterlevelse av mandat for forvaltningen av SPU har høy prioritet. I 2014 vil det blant annet bli foretatt en gjennomgang av styringsrammeverket for å håndtere omdømmerisiko i tilknytning til investeringene. Videre vil det bli gjort en vurdering av hvordan ulike risikoforhold følges opp ved investeringer i nye framvoksende markeder.

Som en videreføring av tidligere vurderinger i tilsynet vil representantskapet følge opp gjennomføringen av ansvarlig investeringsvirksomhet og implementeringen av styringsrammeverket for skatt innenfor eiendomsinvesteringer. Det samme gjelder den sterke oppbyggingen av investeringer i eiendom. Representantskapet vil bidra til utvikling og gjennomføring av et rammeverk for opprettelse av og tilsyn med datterselskaper.

Representantskapet er orientert om at det pågår et arbeid i Finansdepartementet med evaluering av mandat for forvaltningen av SPU. Vurderingen av rammeverket for ansvarlig investeringspraksis forventes å være et sentralt punkt. Det legges til grunn at Norges Bank vil få anledning til å uttale seg om eventuelle endringer i mandatet. I den sammenhengen vil representantskapet avgi hørings-svar om forhold av betydning for sine ansvarsområder.

VEDLEGG

NORGES BANKS REPRESENTANTSKAP 2014–2015

REPRESENTANTSKAPET

Faste medlemmer	Oppnevnt første gang	Gjeldende funksjonstid	Varamedlemmer
Reidar Sandal, <i>leder</i>	2010	(2014–2017)	Tore Nordtun
André Støylen, <i>nestleder</i>	2014	(2014–2015)	Lars Tvette
Tormod Andreassen	2008	(2012–2015)	Beate Bø Nilsen
Vidar Bjørnstad	2012	(2012–2015)	Hans Kolstad
Eva Karin Gråberg	2004	(2012–2015)	Rita Lekang
Runbjørg Bremset Hansen	2004	(2012–2015)	Camilla Bakken Øvald
Toril Hovdenak	2014	(2014–2017)	Hans Aasnæs
Peter Meidell	2014	(2014–2017)	Brage Baklien
Iver Nordseth	2014	(2014–2017)	Hanne Nora Nilsen
Morten Lund	2010	(2012–2015)	Torunn Hovde Kaasa
Frank Sve	2006	(2014–2017)	Tone T. Johansen
Synnøve Søndergaard	2010	(2014–2017)	Hilde Brørby Fivelsdal
Ingebrigt S. Sørfohn	2012	(2012–2015)	Solveig Ege Tengesdal
Paul Birger Torgnes	2014	(2014–2017)	Arne Stapnes
Randi Øverland	2012	(2012–2015)	Anne Grethe Tevik

Den faste komité

Reidar Sandal, *leder*
 André Støylen, *nestleder*
 Toril Hovdenak
 Frank Sve
 Synnøve Søndergaard

Morten Lund
 Iver Nordseth
 Tormod Andreassen
 Peter Meidell
 Eva Karin Gråberg

PRESENTASJON AV MEDLEMMENE I REPRESENTANTSKAPET

Reidar Sandal

Daglig leder i Sunnfjord Næringsråd. Leder i hovedstyret i Innovasjon Norge, styreleder i Fjord1 AS og Sunnfjord Næringsutvikling AS og styremedlem i Investinor AS. Tidligere erfaring bl.a. som statsråd i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, stortingsrepresentant og leder av Stortingets finanskomite, fylkestingsrepresentant, fylkesdirektor Sogn og Fjordane fylkeskommune og lektor. Cand. philol. fra Universitetet i Bergen.

André Støylen

Adm.dir. i Sparebankstiftelsen DNB. Styreleder i LHL Helse AS og Boligbygg Oslo KF. Tidligere erfaring bl.a. som økonomidirektør i Norges Røde Kors, finansbyrå i Oslo, statssekretær i Miljøverndepartementet, konsulent i McKinsey&Company og styremedlem i Nasjonalmuseet. Siviløkonom fra Handelshøyskolen BI.

Tormod Andreassen

Styremedlem i Lærdal Finans AS, Civita, Sparebank1 Nord-Norges Pensjonskasse m.fl. Tidligere erfaring bl.a. som viseadm.dir. og sjeføkonom i Kreditkassen, investeringsdirektør og sjeføkonom i Sparebank1gruppen, adm.dir. i Alfred Berg Norge AS og SR-fonds, styreleder i Berg Fondsforvaltning, byråsjef i Statistisk Sentralbyrå og styremedlem i Forretningsbankenes Sikringsfond og FNHs bransjestyre for livsforsikring og kapitalforvaltning. Cand.oecon. fra Universitetet i Oslo.

Vidar Bjørnstad

Leder i Internasjonal avdeling Landsorganisasjonen i Norge. Tidligere erfaring bl.a. som stortingsrepresentant, politisk rådgiver i Bistandsdepartementet, nestleder i Ombudsmannnemnda i Forsvaret, medlem av Europabevegelsens sentralstyre og personlig sekretær for LOs leder. Cand.mag. fra Universitetet i Oslo.

Eva Karin Gråberg

Lærer ved Isfjorden oppvekstsenter, nestleder i styret i Troll-Tinn AS og leder av representantskapet for Tøndergård skole og ressurscenter. Tidligere erfaring bl.a. som varaordfører, rektor, styremedlem i Nordmøre og Romsdal HF, styremedlem i Nordveggen AS, medlem av landsstyret i KS og landsstyremedlem i LVK. Cand.mag. fra Universitetet i Oslo.

Runbjørg Bremset Hansen

Lektor ved Kolvereid skole. Medlem av administrasjonsutvalget i Nærøy kommune. Tidligere erfaring bl.a. som fylkestingsrepresentant, varaordfører, styremedlem i Helse Midt-Norge og medlem av landsdelsutvalget for Nord-Trøndelag og Nord-Norge. Forfatter av historieverket "Nærøyfolket". Cand.philol. fra Universitetet i Trondheim.

Toril Hovdenak

Daglig leder i Bussbygg AS. Styremedlem i Gjensidige Nordmøre og Romsdal og Høgskolen i Molde. Tidligere erfaring bl.a. som styreleder i Molde kommunale pensjonskasse, varaordfører, styremedlem i Sparebanken Møre, nestleder i styret i Helse Midt-Norge og styremedlem i Istad AS. Siviløkonom fra Handelshøgskolen i Bodø (nå Universitetet i Nordland).

Peter Meidell

Arbeidende styreleder i P. Meidell AS maskingrossistfirma. Juridisk rådgiver i Foreningen 2 Foreldre. MBA og siviløkonom fra University of Wisconsin, Madison USA og master i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo.

Iver Nordseth

Spesialkonsulent/næringsrådgiver. Fylkespolitiker. Fylkesutvalgsmedlem og fylkestingsgruppeleder. Styreleder i Landssammenslutninga av norske vindkraftkommuner (LNVK), styremedlem i KS Møre og Romsdal og styremedlem i Nordmøre Næringsråd. Tidligere erfaring bl.a. som ordfører, lærer og styremedlem i Nordmøre Energiverk. Cand. mag. fra Universitetet i Bergen og i Trondheim.

Morten Lund

Pensjonist. Tidligere erfaring bl. a. som selvstendig næringsdrivende og gårdbruker, forsker ved NLH og Statens Arbeidstilsyn, stortingsrepresentant og leder av næringskomiteen, politisk rådgiver for Senterpartiets stortingsgruppe, fast møtende varamedlem til Riksrevisorkollegiet, ordfører og leder for Regionrådet Fosen og Rådet for Sør-Trøndelag Kraftselskap. Cand.agricol fra Norges landbrukshøgskole og dr. scient. NLH/NTH.

Frank Sve

Fylkespolitiker. Fylkesutvalgsmedlem, fylkestingsgruppeleder og medlem i Vestlandsrådet. Formannskapsmedlem i Stranda kommune. Styreleder i Åknes/Tafjord Beredskap IKS og leder i Distriktsprogramrådet for NRK Møre og Romsdal. Tidligere erfaring bl.a. som ordfører, driftsleder i Møremøbler/Stokke produksjon, styremedlem i St. Olavs Hospital HF og styremedlem i Innovasjon Norge Møre og Romsdal. Yrkesfaglig utdanning.

Synnøve Søndergaard

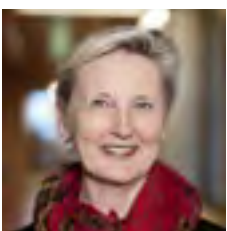
Distriktssekretær ved LOs distriktskontor i Troms, nestleder i Inko Industri- og Kompetansesenter AS, styremedlem i RDA II – programråd og styremedlem i Innovasjon Norge Troms. Tidligere erfaring bl.a. som førstekonsulent i Forsvarsbygg, ass. controller i Det Norske Veritas Rotterdam og fylkesråd i Troms. IT-utdanning fra Høgskolen i Østfold.

Ingebrigt S. Sørfonn

Selvstendig næringsdrivende. Styreleder i Egill Danielsen Stiftelse og åtte Danielsen-skoler. Tidligere erfaring bl.a. som stortingsrepresentant og andre nestleder i Stortingets finanskomité, ordfører i Fitjar kommune, lederstillinger i Sunnhordland Kraftlag AS og styreleder i Indremisjonsforbundet. Master of Management fra Handelshøyskolen BI.

Paul Birger Torgnes

Adm.dir. i Fjord Marin Holding AS og varaordfører i Brønnøy. Nestleder i styret i NCE Aquaculture og Universitetet i Nordland. Tidligere erfaring bl.a. som konsernsjef i Fjord Seafood ASA og NorAqua, styreleder i Torghatten, politisk rådgiver for fiskeriministeren og generalsekretær i Norske Fiskeoppdretteres Forening. Økonomiutdanning fra Universitetet i Nordland og Norges fiskerihøgskole.

Randi Øverland

Seniorrådgiver ved Universitetet i Agder. Styreleder i Sørlandets kunstmuseum. Tidligere erfaring bl.a. som rektor ved Tangen videregående skole, statssekretær i Kultur- og kirke departementet, statssekretær i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og formannskapsmedlem. Adjunkt fra Telemark lærerhøgskole (nå Høgskolen i Telemark), tilleggsutdanning bl.a. fra Universitetet i Oslo og i Agder.

DIREKTØR I TILSYNSSEKRETARIATET

Svenn Erik Forsstrøm

Tidligere erfaring som sentralbankrevisor i Norges Bank og partner i revisjons-selskapet Coopers & Lybrand (nå PWC). Siviløkonom og statsautorisert revisor fra Norges Handelshøyskole.

Representantskapet i Norges Bank
Rapport for 2013

Utgitt av:

Representantskapet i Norges Bank
Bankplassen 2
Postboks 1179 Sentrum
0107 Oslo
Telefon 22 31 60 00
norges-bank.no

Publisert:

3. april 2014

Layout og trykk:

07 Media AS

Foto:

Sturlason (s. 8, 48–50)

Ole Walter Jacobsen (s. 26)

Monica Kvaale (s. 42)

Espen Schive (s. 44)

ISBN 978-82-7553-793-3 (trykt)

ISBN 978-82-7553-794-0 (online)

